

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Nuorten omaehtoinen teatteritoiminta

Omaehtoisen teatteritoiminnan merkitys nuorille

Annimaria Koivunen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ko (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 11 / 2013

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Annimaria Koivunen	Sivumäärä 51 ja 3 liitesivua
Työn nimi Nuorten omaehtoinen teatteritoiminta – omaehtoisen teatteritoiminnan merkitys nuorille	
Ohjaava (t) opettaja (t) Juha Makkonen	
Työntilaaaja ja/tai työelämäohjaaja Suomen Nuorisoseurat ry / Fanny Vilmilä	
Tiivistelmä <p>Taideharrastusten on tutkimusten mukaan todettu tuottavan runsaasti hyvinvointia sekä erilaisia oppimisen kokemuksia nuorille. Kulttuurisessa nuorisotyössä yhdistyy kasvatuksellinen työote sekä taiteen tekeminen. Kulttuurisessa nuorisotyössä osallisuus toteutuu luonnollisesti, sillä nuori pääsee toteuttamaan itseään valitsemaansa väylää pitkin ja sitä kautta nuori saa mahdollisuuden tarkastella omaa rooliaan yhteiskunnassa.</p> <p>Suomen Nuorisoseurat ry on valtakunnallinen kulttuurisen nuorisotyön toimija Suomessa ja oli tämän opinnäytetyön tilaajana. Yksi suosituimmista harrastusaloista Nuorisoseuroilla on teatteri. Laadukkaasti ohjattujen ryhmien lisäksi Nuorisoseurojen toiminnassa on mukana aktiivisia nuoria, jotka ovat omaehtoisesti lähteneet tekemään oman näköistään teatteritoimintaa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda esiin millaisia merkityksiä nuoret omaehtoiselle tekemiselle antavat ja millaisia oppimisen kokemuksia omaehtoinen teatteriharrastus on tuonut nuorille. Aihetta tutkimalla saatiin uusia näkökulmia siihen, miksi kulttuurista nuorisotyötä tulee tukea edelleen.</p> <p>Työssä aihetta lähestytään avaamalla kulttuurisen nuorisotyön käsitettä sekä tuomalla esiin nuorten taiteen tekemiseen liittyviä viimeaikaisia tutkimuksia. Teatteriharrastuksen lainalaisuudet sekä teatteri oppimisprosessina luovat teoreettisen viitekehyksen nuorten omaehtoisen teatteritoiminnan tarkastelulle.</p> <p>Omaehtoisen teatteriharrastuksen vaikutukset sekä oppimisen kokemukset ovat kiistattomat. Nuoret kertoivat toiminnan opettaneen heille vastuunottoa, ryhmänohjaamistaitoja, itsevarmuutta esiintymistilanteissa sekä sosiaalisia taitoja. Työ osoittaa sen, miten kulttuurisen nuorisotyön kautta nuoren osallisuutta ja aktiiviseen kansalaisuuteen kasvua voidaan tukea ja siten tuetaan nuorten kokonaisvaltaista kasvua.</p>	
Asiasanat osallisuus, omaehtoisuus, aktiivinen kansalaisuus, kulttuurinen nuorisotyö	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree program in civic activities and youth work

ABSTRACT

Author Annimaria Koivunen	Number of Pages 51 and 3 attachment pages
Title A young persons self-made theatre process – meaning of self-made process for the young	
Supervisor(s) Juha Makkonen	
Subscriber and/or Mentor Finnish Youth Association / Fanny Vilmilä	
Abstract <p>According to recent studies, hobbies related to arts have had an important role in young person's well-being and through art hobbies young people have gained several learning experiences. Cultural youth work, as a method in the youth work field, brings together art and the educational aspect of youth work. Through cultural youth work young person's involvement is natural, because they are able to express themselves through their chosen art form. That offers a viewpoint for the young person from which they can observe the society and their own place in it</p> <p>Finnish Youth Association is a NGO working nationwide in Finland and this thesis has been carried out to young people involved with Finnish youth association's activities. Finnish Youth Association works in the field of cultural youth work and one of their most popular activities amongst young people is theatre. Several professional instructors are in charge of leading activities for children and young but alongside that groups of young people have begun to practise theatre on their own terms.</p> <p>The objective of this thesis was to find out what does the self-made theatre process mean for young people and what kind of learning experiences has it offered to young people. By studying this subject, the meaning of cultural youth work for young person's well-being and growth becomes clearer. It gives an idea why it is important to maintain cultural youth practises.</p> <p>To this thesis I interviewed five young people, who have had the experience of a self-made theatre process. The results show, that this process has taught young people to be more responsible, they learned group leading skills, self-confidence and social skills. Through the self-made process young people have become more aware of their own communities and their place in society. This shows how cultural youth work can support young persons overall participation and growth as a whole.</p>	
Keywords Cultural youth work, participation, active citizenship	

1	JOHDANTO	1
2	SUOMEN NUORISOSEURAT RY	5
3	KULTTURINEN NUORISOTYÖ JA OSALLISUUS TAITEEN KEINAIN	7
3.1	Kulttuurinen nuorisotyö.....	7
3.2	Lainsäädäntö	10
3.3	Osallisuus kulttuurisen nuorisotyön kontekstissa.....	12
4	NUORET JA TAIDE	15
5	TEATTERIHARRASTUKSEN LUONNE	19
5.1	Teatterintekemisen prosessi.....	19
6	TEATTERIHARRASTUS OPPIMISEN NÄKÖKULMASTA	23
6.1	Oppimiskäsitykset taiteen opetuksen taustalla	26
6.2	Taiteesta oppiminen ja kokemuksellinen oppiminen	28
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	31
8	TUTKIMUSTULOKSET	34
8.1	Nuorten omaehtoisen teatterintekemisen prosessi	35
8.2	Omaehtoiseen toimintaan vaikuttavat motiivit.....	38
8.3	Teatterista oppiminen	40
9	LOPPUPÄÄTELMÄT JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA	44
10	LÄHTEET	48
11	LIITTEET.....	52
11.1	Yhteenveto haastatelluista.....	52
11.2	Teemahaastattelurunko	52

1 JOHDANTO

Nuorisoteatterilla on Suomessa vahvat perinteet ja edelleen teatteri on nuorten keskuudessa hyvin suosittu harrastus. Teatteriharrastus tarjoaa vaivihkaa monenlaisia oppimisen kokemuksia ja kenties yksi syy teatteriharrastuksen suosioon piilee sen yhteisöllisessä luonteessa. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda esiin millainen nuorten omaehtoisen teatterin tekemisen prosessi on ja millaisia vaikutuksia tekemisellä on nuorille ollut.

Viime vuosina on ilmestynyt joitain tutkimuksia, joissa nuorten taiteen tekemisen merkityksiä on pyritty kartoittamaan ja samalla on kartoitettu millaisia oppimisen kokemuksia taiteen tekemisellä on nuorille ollut. Vuonna 2011 ilmestynyt Myrsky -hankkeen puitteissa tehty tutkimus, *Iloa ja voimaa elämään*, käsittelee nuorten taiteen tekemisen merkityksiä Myrsky -hankkeessa (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011). Vuonna 2009 ilmestynyt Nuorisobarometri keskittyi taiteeseen, kulttuuriin ja luovuuteen (Nuorisobarometri 2009, 6). Nuorisobarometrissä haluttiin tuoda esiin taiteen ja kulttuurin merkitys nuorten elämässä sekä nuorten antamat merkitykset taiteen tekemiselle (mt., 2009, 6). Kyseisillä tutkimuksilla pyrittiin pääsemään lähemmäs sitä, voiko taiteen tekeminen tuottaa hyvinvointia. *Iloa ja voimaa elämään* -tutkimuksen peruskysymyksenä oli miten taiteen tekeminen kulttuurisena toimintana rakentaa nuorten hyvinvointia ja tausta-ajatuksena oli, että hyvinvoinnin lisääntymisellä taiteen kautta voi olla vaikutusta nuorten osallisuuteen yhteiskunnassa (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011, 16-20). Vaikka tutkimusten tulokset tukevat taiteen tekemisen hyviä vaikutuksia nuorille, ei taiteen vaikutusta nuorten kasvuun vielä nosteta riittävästi esiin yhteiskunnallisessa keskustelussa. *Iloa ja voimaa elämään* -tutkimukseen vastanneista nuorista kaksi kolmesta kertoi taiteen tekemisen mm. lisänneen iloa elämään ja 60 prosentin mielestä osallistuminen Myrskyn taidetoimintoihin oli lisännyt taitoa ja rohkeutta ilmaista itseään (Siivonen ym. 2011, 230). Kyselyyn vastasi yhteensä 679 nuorta, joista suurin osa oli 13-16 -vuotiaita (mt., 2011, 27).

Tarkoitukseni on tässä opinnäytetyössä tuoda esiin mitä tarkoittaa nuorten omaehtoinen teatteritoiminta ja millaisia oppimisen kokemuksia teatteriharrastus on haastattelimilleni nuorille tarjonnut. Nuorten omaehtoinen teatteritoiminta on harrastustoimintaa, joka on saanut alkunsa nuorten omasta vahvasta halusta tehdä teatteria. Omaehtoisen teatteritoiminnan kautta nuoret pääsevät pureutumaan itselleen tärkeisiin teemoihin sekä oppivat prosessin tuloksena useita sellaisia taitoja, joista on hyötyä muilla elämänaloilla. Tutkin tässä opinnäytteessä erityisesti sitä, millaisia merkityksiä nuoret ovat omille projekteilleen antaneet sekä pyrin kuvaamaan omaehtoisen tekemisen prosessia. Kysymyksiä, joihin etsin tutkimuksella vastauksia ovat: millaisia taitoja teatteri taiteena opettaa nuorille, mikä tekemiseen motivoi ja miksi tekeminen on nuorille tärkeää? Tätä taustaa vasten pyrin luomaan kuvan siitä, millainen merkitys omaehtoisella teatteriharrastuksella on nuorten kokonaisvaltaiselle kasvulle.

Nuorisotyön näkökulmasta kulttuurinen nuorisotyö tukee luontaisesti nuorten osallisuutta sekä itsetuntemuksen ja luovuuden kehittymistä, sillä nuorisotyö tapahtuu pääpiirteissään nuorten vapaa-ajalla lähellä nuorten omia kiinnostuksen kohteita. Teatterin sekä muiden taiteiden tekemisen kautta nuorelle aukeaa useita mahdollisuuksia oppia taitoja, joita esimerkiksi formaalin opetuksen puitteissa ei ole mahdollista oppia. Nonformaali oppimisympäristö on vapaa tarkkaan rajatuista tavoitteista. Nonformaalilla opetuksella ei ole tiettyä etenemiskaavaa vaan tavoitteet määritellään yhdessä nuoren kanssa. Päämääränä on tukea nuoren kokonaisvaltaista kasvua sekä vahvistaa nuoren itsetuntoa. (Mönttinen 2011, 47.)

Nuorten osallisuudesta ja toisaalta passiivisuudesta keskustellaan tänä päivänä jatkuvasti. Nuori Kulttuuri -säätiön toiminnanjohtaja Panu Mäenpää toteaa blogikirjoituksessaan, että osallisuuspuhe tämän päivän yhteiskunnassa on jollain tapaa vääristynyttä, sillä liian usein puhe kohdistuu vain äänestämiseen tai poliittiseen vaikuttamiseen (Mäenpää 2013a). Hän mainitsee myös, että kulttuurisen nuorisotyön parissa toimivat nuoret ilmaisevat itseään oman taiteensa kautta ja hänen näkemyksensä on, että osallisuus on läsnä sekä taiteen tuottamisessa että

esittämisessä. Taideteoksen kautta syntyy keskustelua, koska taiteellinen tuotos on aina tekijänsä käsitys asioiden tilasta. (Mäenpää 2013a.)

Mielestäni nuorten omaehtoinen teatteritoiminta on hyvä esimerkki siitä, miten osallisuus voi toteutua esimerkiksi taiteen tekemisen kautta. Siitä syystä koen ammattialan kannalta tärkeäksi sen, että osallisuuskeskusteluun saadaan lisää näkökulmia. Pyrin tämän työn avulla tuomaan esiin millä tavoin osallisuus voi teatteriharrastuksen kautta toteutua.

Aktiivisen kansalaisuuden käsitteestä on niin ikään muodostunut jonkinlainen ideaali, johon nuoria halutaan kasvattaa. Minua kiinnostaa kulttuurisen nuorisotyön ja teatterintekijän näkökulmasta myös se, voiko nuorten omaehtoinen teatterin tekeminen ja osallisuuden kokemukset toimia aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattajana. Aktiivisesta kansalaisuudesta puhuttaessa minusta olisi tärkeää ohjata nuoria vaikuttamaan ja tutkimaan havaitsemiaan epäkohtia tavalla, joka on nuorille itselleen luonteva ja merkittävä. Teatteri tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia tutkia omaa identiteettiä, omia rajojaan, tunteitaan sekä ihmisenä olemisen kokonaisvaltaisuutta. Teatterin kautta nuori voi saada äänensä kuuluviin silloinkin, kun se on vaikea pukea muunlaiseen muotoon. Minua kiinnostaa voiko nuorten omaehtoinen teatteritoiminta toimia jonkinlaisena tilana vaikuttaa ja ottaa kantaa ympäröivään maailmaan.

Oma kiinnostukseni aiheeseen nousee intohimosta teatteria kohtaan. Vietin suurimman osan nuoruuttani kotipaikkakuntani nuorisoteatterissa, josta sain kipinän hakeutua opiskelemaan teatteria ja musiikkia korkeakouluun Englantiin. Kiinnostustani teatteriin sekä kokemuksiani teatteria opiskelleena teatterialan ammattilaisena peilaan Yhteisöpedagogin opinnoissa hankkimaani osaamiseen tämän opinnäytetyön kautta. Teatterialan kokemukseni sekä Yhteisöpedagogina hankkimani oppi nuorten kohtaamisesta ja ohjaamisesta, antavat minulle hyvät valmiudet tämän aiheen tutkimiseen.

Omaa taustani vasten erityisesti kulttuurisen nuorisotyön muodot kiinnostavat

minua. Kulttuurisesta nuorisotyöstä ja sen vaikutuksista nuorille ei ole kovin paljon tutkimustietoa saatavilla, vaikka taiteen tekemisellä onkin useissa tutkimuksissa todettu olevan monenlaista hyvinvointia edistäviä ominaisuuksia nuorille. Nuorten omaehtoisesta tekemisestä ei myöskään ole liiemmästi tutkimustietoa, joten tämän opinnäytteen aihe on tässä valossa tärkeä juuri tällä hetkellä. Toivon, että tästä opinnäytteestä olisi hyötyä kaikille kulttuurisesta nuorisotyöstä ja nuorten omaehtoisen toiminnan tukemisesta kiinnostuneille. On tärkeää tietää merkityksiä, joita nuoret toiminnalle antavat, jotta toimintaa voidaan suunnitella ja ohjata sen mukaisesti.

Lähtökohtana tälle opinnäytteelle olen käyttänyt tutkimustietoa, jota teatterin harrastuksen merkityksistä on tähän mennessä tehty. Kokemuksellinen taideoppiminen, omaehtoisen oppimisen käsite sekä harrastamisen motiivit luovat pohjaa nuorten omaehtoisen teatteriprosessin avaamiselle. Aihetta on tutkinut mm. Timo Sinivuori vuonna 2002 ilmestyneessä väitöskirjassaan *Teatteriharrastuksen merkitys* (Sinivuori 2002).

Tämä opinnäytetyö on toteutettu Suomen Nuorisoseurat ry:n parissa toimiville teatteria harrastaville nuorille. Kasvatuksellinen toiminta kulttuurisen nuorisotyön keinoin on Nuorisoseurojen toiminnan ydintä ja tähän liittyen haluan tuoda esiin mm. sen, mitä kulttuurinen nuorisotyö tarkoittaa ja mihin sillä pyritään. Osallisuuden sekä siihen liittyen aktiivisen kansalaisuuden käsitteet kulkevat rinta rinnan kulttuurisen nuorisotyön kasvatuksellisten periaatteiden kanssa, joten näitä käsitteitä on syytä myöskin avata. Tuon esiin taiteelliseen oppimisprosessiin liittyvät lainalaisuudet ja peilaan niitä nuorten haastatteluista esiin nousseisiin oppimiskokemuksiin. Tämän tiedon valossa voidaan tuoda näkyväksi nuorten omaehtoisen teatteritoiminnan prosessi ja siihen liitetyt merkitykset.

2 SUOMEN NUORISOSEURAT RY

Työn tilaajana on Suomen Nuorisoseurat ry. Suomen Nuorisoseurat on valtakunnallisesti toimiva, suuri, kulttuurisen lapsi- ja nuorisotyön kansalaisjärjestö. Paikallisia nuorisoseuroja on valtakunnallisesti n. 700 ja toiminnan parissa on yhteensä yli 50 000 jäsentä. Paikalliset seurat pitävät yllä talkoovoimin nuorisoseurantaloja, jotka ovat paikkakunnilla toiminnan keskuksia. Paikallisten seurojen toimintaa tukevat aluetoimistot sekä osaamiskeskukset. Vantaan Tikkurilassa sijaitseva Suomen Nuorisoseurat ry toimii seurojen valtakunnallisena yhdyssiteenä järjestäen mm. kulttuuritapahtumia sekä koulutusta. (Nuorisoseurat 2013.)

Nuorisoseurojen toimintaa ohjaavat arvot ovat osallisuus, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus. Nuorisoseurojen strategian mukaan toiminta nuorisoseuroilla on sukupolvirajat yhdistävää toimintaa, mutta toiminnan keskiössä ovat ensisijaisesti lapset ja nuoret (Nuorisoseurajärjestön strategia 2013). Harrastustoiminnan kirjo nuorisoseuroissa on laaja. Seurojen tarjoamaa toimintaa ovat esimerkiksi kansantanssi, teatteri sekä sirkus. Edellä mainittujen toimintojen lisäksi toimintaa on laidasta laitaan erilaisista liikuntakerhoista musiikkiin ja kädentaitoihin. Harrastustoimintaa nuorisoseuroilla ohjaavat useat ammattiin valmistuneet kokeneet ohjaajat, mutta tämän lisäksi ohjaajina toimii myös lukuisia vapaaehtoisia. Suomen Nuorisoseurat ry tarjoaa myös jäsenilleen erilaisia koulutuksia, jotka antavat valmiuksia kerhojen sekä lapsi- ja nuortenryhmien ohjaamiseen.

Tärkeä osa Nuorisoseurojen tekemää kulttuurista nuorisotyötä ovat erilaiset tapahtumat, joita Suomen Nuorisoseurat ry järjestää yhdessä yhteistyökumppaneidensa kanssa. Tapahtumissa harrastajat ympäri Suomen saavat tilaisuuden esiintyä, pääsevät näkemään muiden esityksiä, saavat mahdollisuuden osallistua erilaisiin työpajoihin sekä saavat palautetta taiteen ammattilaisilta. (Nuorisoseurat 2013.) Vuonna 2013 järjestettyjä tapahtumia, joita Suomen

Nuorisoseurat ry oli mukana järjestämässä yhdessä muiden kulttuurista nuorisotyötä tekevien tahojen kanssa, olivat Paukkulan nuoriso-opistossa Mikkelissä järjestetty nuorisoteatteritapahtuma Ramppikuume2013 sekä Helsingissä järjestetty TEATRIS2013 - tapahtuma. Näiden lisäksi syksyllä 2013 Suomen Nuorisoseurat ry oli mukana järjestämässä Teatterilaiva -harrastajateatteritapahtumaa.

Teatteritoiminta Nuorisoseuroilla perustuu paikallisuuteen sekä yhteisöllisyyteen. Teatteria voi harrastaa ilmaisutaito- ja teatterikerhoissa tai vaikkapa taiteen perusopetuksen mukaisissa Young Art -ryhmissä. (Nuorisoseurat 2013.) Nuorisoseurojen strategia-asiakirjassa, *Nuorisoseurat 2020*, mainitut arvot osallisuus, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus tulevat selkeästi näkyville järjestön toiminnassa. Osallisuus nuorisoseuroilla tarkoittaa yhteisöön kuulumista sekä mukanaoloa ja jokainen voi vaikuttaa yhteiseen tekemiseen ja toimintaan. Yhteisöllisyyteen kuuluu tasavertainen vuorovaikutus, yhteenkuuluvuus sekä yhteiset kokemukset. Yhdenvertaisuudella pyritään siihen, että toiminta on avointa ja arvostavaa ja siihen on helppo tulla mukaan. Asiakirjassa mainitaan strategisena tavoitteena se, että lapset ja nuoret ovat toiminnan keskiössä ja heidät otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Nuorisoseurat 2020, 5.)

Ohjatun toiminnan lisäksi nuorisoseurojen toiminnan parissa on nuorten ryhmiä, jotka ovat ryhtyneet ohjaamaan itse teatteritoimintaa muille nuorille sekä tekemään omia teatteriprojektejaan. Nämä nuoret ovat useimmiten aloittaneet harrastuksensa nuorempana paikkakuntansa nuorisoseuran ohjatussa toiminnassa, mutta ovat kasvaessaan halunneet jatkaa harrastustaan enemmän omaehtoisesti. Keskityn tässä opinnäytetyössä tutkimaan tällaisia nuorten ryhmiä, jotka ovat omaehtoisesti toteuttaneet teatteriprojekteja.

Nuorten omaehtoinen toiminta tuo hyvin esiin sen, miten nuorisoseurojen arvopohja näkyy nuorten toiminnassa. Omaehtoisen teatteritoiminnan avulla nuoret ovat lähteneet lopulta kehittämään itse toimintaa heidän tarpeitaan paremmin vastaavaan suuntaan. Tästä syystä tämän opinnäytetyön aihe on Nuorisoseurat ry:n strategiaan

nojaten tärkeä. Nuorisoseuroille avautuu tämän opinnäytteen avulla kuva siitä, millaisia merkityksiä nuoret omaehtoiselle toiminnalleen antavat ja millainen vaikutus toiminnalla voi olla nuorten kokonaisvaltaiselle kasvulle, osallisuudelle sekä yhteisöllisyydelle. Nuorten toiminnan merkityksiä avaamalla voidaan toimintaa suunnitella tulevaisuudessa paremmin ja kenties luoda enemmän mahdollisuuksia nuorten omaehtoiselle toiminnalle.

3 KULTTURINEN NUORISOTYÖ JA OSALLISUUS TAITEEN KEINAIN

Kulttuurisen nuorisotyön näkökulmasta tarkasteltuna teatterilla on monenlaisia vaikutuksia nuoren kasvulle. Osallisuus sekä aktiivisen kansalaisuuden käsite ovat läsnä kulttuurisessa nuorisotyössä. Tämän kontekstin kautta haluan tuoda esiin miten nuorten omaehtoinen teatteritoiminta kasvatuksellisena nonformaalina toimintana sijoittuu nuorisotyön laajaan kenttään.

3.1 *Kulttuurinen nuorisotyö*

Käsitteenä kulttuurinen nuorisotyö on varsinaisesti vakiintunut käyttöön vasta 90-luvulla, vaikka kulttuuritapahtumia ja erilaisia kilpailuja onkin järjestetty jo 20-luvulta lähtien (Anttonen 2012, 3). Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen työryhmä on määritellyt kulttuurisen nuorisotyön olevan nuorten kasvua ja oppimista edistävää, omaehtoisuutta sekä osallisuutta tukevaa toimintaa taiteen keinoin. Kulttuurisen nuorisotyön avulla tuetaan nuorten luovuutta, itseilmaisua ja näin ollen nuorten kokonaisvaltaista kasvua (Anttila, Haapanen, Myyrä, Mönttinen & Parviainen 2012.) Erilaiset taiteen tekemisen muodot, jotka kulttuurisen nuorisotyön käsitteen alle jäsenyvät, voivat olla esimerkiksi tanssi, teatteri, musiikki, sirkus, kuva-, käsityö-, sekä media- ja videotaide. Taidemuotojen kirjo on hyvin laaja ja tästä syystä yksiselitteinen määrittely onkin jokseenkin haastavaa. Keskeistä kulttuuriselle nuorisotyölle on se, että toiminta on vuorovaikutuksellista, osallisuutta edistävää, luovaa sekä nuorten itseilmaisua tukevaa toimintaa (Anttila ym. 2012, 7).

Kulttuurista nuorisotyötä tehdään usein mm. kuntien ja kaupunkien toimesta, mutta merkittävä osa kulttuurista nuorisotyötä tapahtuu järjestöjen ja yhdistysten toimesta. Eri tahot toteuttavat kulttuurista nuorisotyötä mitä moninaisimmin tavoin. Pääpiirteissään toiminta voilla olla esimerkiksi harrastamisen mahdollistamista eri taiteenlajien puitteissa tai harrastustilojen tarjoamista nuorten omaehtoisen harrastamisen käyttöön vaikkapa bändi- ja teatteriharjoitustilojen muodossa. Kulttuurista nuorisotyötä voidaan toteuttaa niin pienryhmissä, leireillä, työpajoissa kuin erilaisten tapahtumienkin kautta. (Anttila ym. 2012, 11-17.)

Kulttuurinen nuorisotyö nuorisotyön eräänä muotona mahdollistaa nuoren itseilmaisun kautta tapahtuvan itsetuntemuksen, sosiaalisten- sekä vuorovaikutustaitojen kehittymisen (mt., 2012, 14). Kulttuurisen nuorisotyön, kuten nuorisotyön ylipäätään, tärkein tavoite on nuoren kasvun tukeminen. Kulttuurisen nuorisotyön kontekstissa nuoren kasvun tukeminen tapahtuu tarjoamalla nuorille tila, jossa nuoret voivat taiteen keinoin tutkia omaa paikkaansa todellisuudessa. Kulttuurisen nuorisotyön työmuodoissa on luonnollisesti läsnä yhteisöllisyys ja kulttuurisen nuorisotyön menetelmien avulla mahdollistetaan nuorten oman äänen esiin tuominen sekä parhaimmillaan ehkäistään syrjäytymistä. Antamalla nuorille mahdollisuuksia tuoda oma äänensä esiin haluamaansa väylää pitkin, kasvatetaan nuorten kiinnostusta ympäröivää maailmaa sekä yhteiskuntaa kohtaan.

Nuorisoseurat ry on kulttuurisen nuorisotyön alueella Suomessa merkittävä toimija, sillä harrastusmahdollisuuksia kulttuurisen nuorisotyön eri osa-alueilla on runsaasti ja toiminta on valtakunnallista. Suomen Nuorisoseurojen toiminnassa kulttuurisen nuorisotyön kasvatuksellinen näkökulma näkyy esimerkiksi siinä, että Nuorisoseurat järjestää tapahtumia, joissa nuorten ryhmät pääsevät esiintymään, oppimaan uutta sekä saamaan palautetta. Tavoitteellinen toiminta antaa nuorille mahdollisuuden kehittyä ja kasvaa harrastuksen parissa.

Yhdessä jäsenjärjestöjensä sekä muiden kulttuurisen nuorisotyön toimijoiden kanssa Nuori Kulttuuri -säätiö sekä Suomen Nuorisoseurat ry ovat luoneet uudenlaisia

määritelmiä kulttuuriselle nuorisotyölle. Nuori Kulttuuri -säätiön toiminnanjohtaja Panu Mäenpää avaa kulttuurisen nuorisotyön käsitettä blogikirjoituksessaan seuraavasti:

Kulttuurisen nuorisotyön ja taideharrastuksen kautta nuori oppii muokkaamaan todellisuutta pienempiin, helpommin jäseneltäviin palasiin ja palasia uudelleen järjestelemällä voi löytää jotakin uutta merkittävää itsestään, yhteiskunnasta ja taiteesta (Mäenpää 2013c). Yhteiskunnallisen ulottuvuuden kautta nuori voi tarkkailla omaa yhteisöään ja omaa paikkaansa siinä. Taiteen jakamisen ja esittämisen kautta nuoren kokemukset avautuvat myös muille. Kulttuurisen nuorisotyön tehtävä on tarjota väylä ajatusten esiintuomiseen. Aktiivinen kansalaisuus ja osallisuus ovat vahvasti läsnä, kun nuori pohtii kokemustaan maailmasta taiteen kautta ja tuo sen näkyväksi muille. Henkilökohtainen ulottuvuus tarkoittaa nuoren henkilökohtaisen kasvun vahvistamista. Taiteellisen taidon kehittyminen ei ole ensisijainen tavoite vaan nuoren itsetunnon kasvu. Taiteen tekeminen tarjoaa eräänlaisen peilin omien tunteiden reflektointiin ja tulkintaan ja kasvatuksen tehtävä on tukea tätä kasvua. Taiteellisen ulottuvuuden kautta vapautetaan luovuus ja taide on sekä väline että lopputavoite. Taide voi olla suoja sekä suodatin itsen ja ympäröivän maailman välillä. (Mäenpää 2013c.)

Kulttuurisen nuorisotyön yhteydessä on myös syytä mainita sosiokulttuurisen innostamisen käsite. Kulttuurisessa nuorisotyössä sosiokulttuurinen innostaminen on luonnollisesti läsnä. Käsitteenä sosiokulttuurinen innostaminen on saanut alkunsa Ranskassa toisen maailmansodan jälkipuinnissa, jolloin etenkin työväestön kouluttamiseen ja yhteisöjen jälleenrakennukseen haettiin uutta suuntaa. Ammattina sosiokulttuurinen innostaminen syntyi varsinaisesti 1960-luvulla. (Kurki 2000, 11.) Dosentti Leena Kurki on kirjoittanut lukuisia julkaisuja sosiokulttuurisesta innostamisesta. Vuonna 2000 julkaistussa kirjassaan *Sosiokulttuurinen innostaminen* hän mainitsee innostamisen keskeisiksi tavoitteiksi yksilön tietoisuuden omasta roolista yhteisössä, yhteiskunnassa ja maailmassa. Tätä kautta syntyy tietoisuus, miten toiminta omassa arjessa ja lähiyhteisöissä liittyy laajempaan yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. (mt., 2000, 20.) Kurki summaa, että sosiokulttuurista innostamista voidaan pitää kaikkien sellaisten toimintojen yhdistelmänä, jotka luovat

osallistumisen prosesseja, joissa yksilön on mahdollista kasvaa aktiiviseksi toimijaksi omissa yhteisöissään (Kurki 2000, 20). Myös teatteriharrastukseen liittyen sosiokulttuurisen innostamisen käsitteellä on oma tärkeä paikkansa. Kurki mainitsee, että teatteri luo jaettua kiintymystä ja iloa, kasvattaa persoonallista vastuuta, auttaa tuottamaan ja ymmärtämään ideoita sekä asettamaan niitä vastakkain (mt., 2000, 140). Teatterissa kommunikaation merkitys ja tärkeys korostuu. Teatterin parissa kaikki ovat tietyllä tapaa samalla lähtöviivalla, kaikilla on kyky ilmaista. Tätä kautta Kurki katsoo, että teatteritoiminnassa yhdistyvät kulttuuriset, sosiaaliset, taiteelliset sekä kasvatukselliset elementit. (mt., 2000, 140.) Tätä taustaa vasten teatteri kulttuurisen nuorisotyön yhtenä muotona voidaan nähdä vahvasti kasvatuksellisena toimintana ja siten tärkeänä nuorisotyön muotona.

3.2 Lainsäädäntö

Nuorisotoimintaa Suomessa ohjaavat useat kotimaiset lait ja säännökset, jonka lisäksi useat kansainväliset sopimukset määrittävät toimintaa. Ulkomaisista sopimuksista mm. YK:n sekä Euroopan neuvoston kansainväliset lapsi- ja nuorisopoliittiset sopimukset ohjaavat jossain määrin suomalaista lapsi- ja nuorisopoliittikkaa (Tervonen 2009, 7-8). Nuorisotyön toteutumista Suomessa määrittävät hyvin pitkälti Nuorisolakiin kirjatut säännökset. Nuorisolain tarkoituksena ylipäättään on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta, sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja (Nuorisolaki 72/2006, § 1). Nuorisotyöllä laissa tarkoitetaan nuorten omaan ajankäyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuuden edistämistä, nuoren kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Nuorisolain mukaan nuoria tulee myös kuulla heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 72/2006, § 2--8.) Nuorisotyö- ja politiikka katsotaan kuuluvan kuntien tehtäviin ja yksi nuorisolaissa määritellyistä kunnille kuuluvista nuorisotyön muodoista on kulttuurinen nuorisotyö (Nuorisolaki 72/2006, § 7).

Nuorisolakiin kytkeytyen opetus- ja kulttuuriministeriö on laatinut lapsi- ja

nuorisopolitiikan kehittämisohjelman vuosille 2012 - 2015. Kehittämisohjelman toisena strategisena tavoitteena mainitaan lasten- ja nuorten tasavertaisen osallistumisen mahdollistaminen kulttuuri- liikunta- ja vapaa-ajantoiminnassa. Valtioneuvoston joka neljäs vuosi hyväksymä kehittämisohjelma sisältää nuorisolain mukaisesti tavoitteet alle 29 – vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiseksi ja se luo tavoitteet kuntien ja läänien nuorisopoliittiselle yhteistyölle. Ohjelmassa kulttuurinen nuorisotyö tuodaan esiin ennalta ehkäisevänä toimintana. Taiteen tekemistä tukemalla lisätään lasten ja nuorten rohkeutta itseilmaisuun sekä vahvistetaan identiteettiä. (OKM 2012.)

Lapsilla ja nuorilla tulisi olla valtakunnallisesti tasavertaiset mahdollisuudet kulttuuri- ja taideharrastuksiin, mutta käytännössä taiteen tuottaminen ja kuluttaminen ei ole tasavertaista kaikkialla Suomessa (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011, 9). Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n sekä Suomen Kuntaliiton teettämän tuoreen raportin mukaan 30% kyselyyn vastanneista kunnista kertoi kulttuurisen nuorisotyön toteutuvan säännöllisesti ja 55% prosenttia vastanneista kertoi kulttuurisen nuorisotyön toteutuvan jonkin verran (Allianssi ry, Suomen Kuntaliitto 2013, 44). Tästä herääkin kysymys: onko nuorten mahdollisuudet päästä kulttuurisen nuorisotyön pariin Suomessa jokseenkin eriarvoiset? Suurissa kunnissa ja kaupungeissa kulttuurisella nuorisotyöllä on merkittävä paikkansa, kuten esimerkiksi Helsingin nuorisosiainkeskuksen julkaisu *Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen kulttuurisessa nuorisotyössä* (Anttila, Haapanen, Myyrä, Mönttinen & Parviainen 2012) osoittaa, mutta miten voitaisiin taata yhtäläiset mahdollisuudet nuorille valtakunnallisesti? Nuori Kulttuuri -säätiön toiminnanjohtaja Panu Mäenpää kyseenalaistaa blogikirjoituksessaan kyseisen raportin tulokset. Hänen mielestään kulttuurista nuorisotyötä kyllä tehdään laajalti. Kyse saattaisi olla enemmänkin siitä, että kulttuurisen nuorisotyön käsitettä pitäisi yhtenäistää jollain tapaa, jotta eri toimijoiden kesken voitaisiin puhua samasta asiasta. (Mäenpää 2013b.)

Kolmannen sektorin toimijoiden rooli kulttuurisen nuorisotyön järjestäjänä on merkittävä, sillä he voivat keskittää toimintansa tiettyyn nuorisotyön osa-alueeseen. Suomen Nuorisoseurojen sekä muiden kulttuurista nuorisotyötä toteuttavien ja

tukevien järjestöjen ja yhdistysten toiminta tulee erityiseen tarpeeseen silloin, kun kuntien ja kaupunkien ei ole mahdollista toimintaa järjestää. Siitä syystä koen, että myös tämän opinnäytetyön aihe on relevantti. Se tarjoaa yhden näkökulman lisää, miksi kulttuuriselle nuorisotyölle soisi löytyvän lisää resursseja.

3.3 Osallisuus kulttuurisen nuorisotyön kontekstissa

Nuorten osallisuudesta puhuttaessa puhe usein viittaa poliittiseen vaikuttamiseen ja äänestysintoon. Nuorten toivotaan jatkuvasti osallistuvan enemmän päätöksen tekoon ja nuorten toivotaan kiinnostuvan oman lähiympäristönsä kehittämistä. Osallisuudessa on kuitenkin kyse laajemmasta ilmiöstä ja osallisuuden sekä osallistumisen muotoja on lukuisia. Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry on internetsivuillaan määritellyt osallisuuden olevan mm. mielipiteen kysymistä, mukaan ottamista, yhteisöllisyyttä, tunnetta kuulumisesta porukkaan, yhteisöön ja yhteiskuntaan. Osallisuus on järjestön mukaan muutakin kuin edustuksellisen demokratian keinoin vaikuttamista. (Nuva ry 2013.) Esimerkiksi kunnissa toimivat nuorisovaltuustot tukevat omalla tavallaan nuorten osallisuuden kokemuksen syntymistä. Nuorisovaltuustojen tarkoitus on tuoda ajankohtaisia nuoria koskevia asioita julki, tuottaa aloitteita ja kannanottoja sekä auttaa nuoria löytämään keinoja vaikuttaa (Nuva ry 2013). Osallisuudessa ei ole kuitenkaan pelkästään kyse vaikuttamisesta tai halusta vaikuttaa. Osallisuus koostuu kokemuksista, joten siksi sen yksiselitteinen määrittäminen on haastavaa. Keskeistä osallisuuden toteutumiselle on vuorovaikutus muiden kanssa sekä tunne siitä, että on osa jotakin suurempaa yhteisöä. Kokemus kuulumisesta johonkin ja halusta kehittää sekä kehittyä on tärkeää osallisuuden toteutumisen kannalta. (Anttila, Haapanen, Myyrä, Mönttinen & Parviainen 2012.)

Osallisuuden ytimessä on nuorten hyvinvointi. Nuorisolakiin nojaten lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa niin ikään painotetaan osallisuuden teemaa. Kehittämissuunnitelmassa mainitaan kolme tärkeintä asiaa lasten- ja nuorten kasvu- ja elinolojen kehittämisessä ja nämä ovat osallisuus, yhdenvertaisuus ja arjenhallinta.

Osallisuus todetaan syntyväksi osallistumisen ja vaikuttamisen kautta (OKM 2012, 6.) Kokemus siitä, että on osallisena jossakin itselleen tärkeässä yhteisössä, jonka kautta pääsee tuomaan oman äänensä kuuluville, on erittäin tärkeää lapsen- ja nuoren kasvun ja kehittymisen kannalta. Osallisuuden tukemisella pyritään siihen, että nuori saa kokemuksen siitä, että hän voi vaikuttaa itseään ja lähiympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Kulttuurinen nuorisotyö osallisuutta tukevana nuorisotyön muotona on siitä erinomainen, että siinä yhdistyy osallistavat työmenetelmät sekä vahva kasvatuksellinen ote. Toiminnan keskiössä ovat vuorovaikutus, itseilmaisu sekä turvallinen yhteisö, joka toimii peilinä nuoren kokemuksille. Nuorena saatu kokemus osallisuudesta luo pohjan myöhemmin elämässä tapahtuvalle osallisuudelle sekä vaikuttamiselle (Anttila, Haapanen, Myyrä, Mönttinen & Parviainen 2012, 11.)

Helsingin nuorisoiain keskuksen julkaisussa, *Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen kulttuurisessa nuorisotyössä* (Anttila ym. 2012), on tuotu esiin miten osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus toteutuvat kulttuurisessa nuorisotyössä. Prosessia on kuvattu kolmen eri vaiheen kautta: nuoren oman sisäisen prosessin, nuoren ja lähiyhteisön prosessin sekä yhteiskunnallisen prosessin kautta. Jokaiselle tehtävälle on aseteltu omat tavoitteensa. Nuoren omassa sisäisessä prosessissa tuetaan nuoren itseilmaisuun, annetaan välineitä, joilla nuori voi tulkita itseään ja yhteisöään. Oma sisäinen prosessia peilataan suhteessa ryhmään, jossa vallitsee turvallisuuden ja arvostuksen ilmapiiri. Tätä kautta päästään lähemmäs nuoren ja lähiyhteisön prosessia, jossa tietoisuus ja rohkeus nuoren omista näkemyksistä kasvavat ja tätä kautta halu vaikuttaa lähiympäristöön kasvaa. Lopulta tämän prosessin myötä nuorelle saattaa muodostua kiinnostus myös yhteiskunnallisiin asioihin ja vaikuttamiseen. Tälle prosessille on erityisen tärkeää hyvän vuorovaikutuksen omaava, turvallinen yhteisö, jossa nuoret voivat kokea mainittuja asioita. (mt., 2012, 18).

Kulttuurisen nuorisotyön kontekstissa osallisuuden käsite kytkeytyy vahvasti myös sosiokulttuurisen innostamisen käsitteeseen. Aidot yhteisöt vaativat syntyäkseen

mahdollisuuden jakaa todellisuus muiden kanssa ja tätä kautta myös osallisuus voi toteutua. Aidoissa yhteisöllisissä suhteissa toiminnan kokeminen muuttuu merkitykselliseksi kun sosiaalinen toiminta on yhteisten intressien ja arvojen ohjaamaa. (Kurki 2000, 129-130.) Ryhmän jäsenet toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa yhteistä päämäärää kohti ja osallisuuden kokemuksen kautta syntyy halu vaikuttaa myös yhteiskunnallisesti (mt., 2000, 89).

Osallisuuskeskusteluun liittyy myös keskustelu nuorten aktiivisesta kansalaisuudesta. Aktiivisella kansalaisuudella tarkoitetaan selkeämmin aktiivista osallistumista yhteiskuntaan sekä kiinnostusta kehittää sitä (Laitinen, Nurmi 2004). Osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus kulkevat monella tapaa käsi kädessä. Molemmat mielletään herkästi pelkäsi poliittiseksi vaikuttamiseksi. Osallisuuden kokemus voi johtaa aktiiviseen kansalaisuuteen ja mahdollisesti poliittisen tai yhteiskunnallisen tietouden heräämiseen, mutta osallisuus sinällään on jo mielestäni aktiivista. Osallisuuden kokemus voi olla hyvin merkittävä ja eteenpäin vievä voima, vaikkei se väistämättä johtaisi aktiivisen kansalaisuuden yhteiskunnallisen vaikuttamisen ulottuvuuteen ja sitä kautta innokkuuteen osallistua poliittiseen keskusteluun. Siitä syystä kulttuurisen nuorisotyön kontekstissa selkeämpää mielestäni on puhua osallisuudesta. Jo sanana se luo minulle kuvan yhteisöön kuulumisesta ja tasavertaisuudesta. Aktiivinen kansalaisuus tuo minulle enemmän mieleen ylhäältä annetun ideaalitalan, johon tulee sopeutua. Selkeätä on, että molemmat käsitteet ovat laajoja eivätkä kovin yksiselitteisiä. Pyrkimykset molempien taustalla ovat samat. Ei ole yhtä oikeaa tapaa olla aktiivinen kansalainen tai osallinen yhteiskunnassa. Pääasia on, että nuori saa kokemuksen siitä että hänen mielipiteillään ja ajatuksillaan on merkitystä. On myös tärkeää, että nuorille tarjotaan erilaisia väyliä saada kokemus osallisuudesta. Tämä tarkoittaa myös sitä, että tuetaan nuorten omaehtoisia pyrkimyksiä luoda yhteisöjä ja kuullaan nuoria itseään siinä, millaisissa yhteisöissä he haluavat toimia. Taiteen kautta avautuu yksi väylä, jonka kautta nuori voi saada osallisuuden kokemuksia. Tätä kautta kiinnostus myös oman lähiympäristön kehittämiseen voi toteutua.

4 NUORET JA TAIDE

Viimeisimpiä nuorten taideharrastamista tutkivia laajoja tutkimuksia ovat olleet vuoden 2009 Nuorisobarometri sekä *Myrsky* -hankkeen puitteissa tehty tutkimus taideharrastuksen vaikutuksista nuorten hyvinvoinnille. Tässä luvussa tuon esiin millaisia vaikutuksia taideharrastuksilla on todettu olevan nuoriin aikaisempien tutkimusten valossa.

Nuorisobarometri on nuorten arvoja ja asenteita kartoittava tutkimus, joka tehdään vuosittain. Vuonna 2009 Nuorisobarometrin pääteemana olivat taide ja kulttuuri. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa yleistettävissä olevaa tietoa nuorten luovasta aktiivisuudesta sekä taiteen ja kulttuurin merkityksistä nuorille. Haasteltava joukko koostui 15 - 29 - vuotiaista ja yhteensä tutkimukseen haastateltiin 1900 nuorta. (Nuorisobarometri 2009, 10-11.) Tutkimuksessa kaksi kolmesta vastaajista totesi, että tärkeimpiä syitä eri taiteenlajien harrastamiseen olivat elämykset, ilo ja onnistumisen kokemukset. Muita tärkeitä syitä olivat itseilmaisuus, uuden luominen sekä uusien tietojen ja taitojen oppiminen. Tätä seurasi tutkimuksessa yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja kaverien tapaaminen. Kaksi kolmesta tutkimukseen vastanneista mainitsi taiteen avaavan uusia näkökulmia maailmaan ja toimivan kriittisten näkökulmien ilmaisukanavana. Tutkimuksessa enemmistö uskoo voivansa vaikuttaa taiteen kautta yhteiskunnallisiin asioihin (Nuorisobarometri 2009, 39 - 65.)

Nuorisobarometrin lisäksi nuorten taiteen tekemistä ja taiteen vaikutusta hyvinvointiin on tutkittu mm. *Myrsky* -hankkeen puitteissa. *Myrsky* -hanke, jossa nuoret pääsevät toteuttamaan omia taideprojekteja ammattilaisten johdolla, alkoi vuonna 2008 Suomen kulttuurirahaston toteuttamana. Sittemmin hanke siirtyi Suomen lasten ja nuorten säätiön toteuttamaksi. Hanketta on rahoittanut mm. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hankkeen tavoitteena on ollut tukea nuorten hyvinvointia ja kasvua taiteen keinoin. Ikäryhmä on 12 - 29-vuotiaat nuoret ja hankkeen toiminnoissa on ollut mukana myös laaja joukko syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. *Myrsky* -hanke tavoitti jo ensimmäisen neljän toimintavuotensa aikana n. 15 000 nuorta. (Siivonen,

Kotilainen & Suominen 2011, 7.)

Hankeen puitteissa on toteutettu muutamia monivuotisia tutkimushankkeita, joiden tavoitteina on ollut tuottaa tietoa taiteen tekemisestä ja sen keinoista sekä vahvistaa nuorten osallisuutta ja hyvinvointia taiteen keinoin (Myrsky -hanke, 2011). Nuorisotutkimusverkoston 2011 julkaisemasta, *Iloa ja voimaa elämään – nuorten taiteen tekemisen merkitykset Myrsky -hankkeessa*, tutkimuksesta käy ilmi hyvin samankaltaisia asioita kuin vuoden 2009 Nuorisobarometristä. Nuorten omaehtoisen taiteen tekemisen on todettu vahvistavan nuorten hyvinvointia, lisäävän elämäniloa ja yhteisöllisiä valmiuksia sekä avaavan nuorelle uusia näkemyksiä ja kokemuksia ihmisyyteen ja maailmaan (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011). Tutkimus toteutettiin *Myrsky* -hankkeen kolmivuotiskaudella vuosina 2008 - 2011, jolloin hanke oli vielä Suomen Kulttuurirahaston alaisuudessa. Tuolloin kohderyhmänä oli erityisesti 13-17 - vuotiaat nuoret, jotka ammattitaiteilijoiden ohjauksessa toteuttivat taideprojekteja koko taiteen kentän kirjosta. Kohderyhmänä olivat syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja toiminnan ydinajatus oli, että taiteen avulla voidaan tuottaa hyvinvointia, ennalta ehkäistä syrjäytymiskierrettä sekä taiteen ajateltiin toimivan eheyttävänä voimavarana. (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011, 13.)

Tutkimus on ollut melko laaja ja laadullisen sekä määrällisen tutkimusaineiston kautta on piirtynyt kattava kuva siitä, millaisia merkityksiä nuoret taiteen tekemiselle antavat. Määrällisiin palautekyselyihin vastasi yhteensä 679 vastaajaa 38:sta eri hankkeesta (mt., 2011, 29-29). Laadullisiin menetelmin toteutettuun tutkimusosioon tutkijat valitsivat 11 alueellista *Myrsky* - taidehanketta. Kaiken kaikkiaan laadulliseen osioon tutkijat haastattelivat 146 nuorta. (mt., 2011, 30.)

Vaikka *Myrsky* -hankkeen lähtökohdat eivät ole olleet ensisijaisesti pedagogiset tai nuorisotyön näkökulmasta kasvatukselliset, nuoret ovat voineet antautua oppimisprosessille dialogissa aikuisen ammattitaiteilijan kanssa (mt., 2011, 13). Kasvatuksellinen näkökulma hankkeen toiminnoissa on ollut kriittiseen pedagogiikkaan pyrkivä sekä sosiokulttuurisen osallisuuden keinoin tapahtuvaa.

Nuori on ollut prosessissa tekijä ja kokija. *Myrskyn* tavoitteiden mukaisesti taidehankkeet pohjautuvat nuorten omiin kokemuksiin ja kysymyksiin ja ammattitaiteilijan tehtävänä on ollut lähinnä esittää lisäkysymyksiä ja niiden avulla avartaa nuoren näkemyksiä. (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011, 56.) Toiminnan tavoitteet ovat sikäli olleet melko löyhät ja taiteen tekeminen yhdessä muiden kanssa sekä dialogi ammattitaiteilijan kanssa ovat nousseet tärkeämmiksi seikoiksi tekemisessä kuin itse taiteellisen ilmaisun oppiminen itsessään (mt., 2011, 79).

Tutkimuksesta kävi ilmi, että halu kokeilla uusia asioita oli yleisin syy, jonka vuoksi nuoret hakeutuivat mukaan taiteen tekemiseen. Uusien asioiden kokeiluun liittyi selkeästi kiinnostus ja motivaatio lähteä mukaan taiteen tekemiseen. (mt., 2011 83.)

Osa tutkimukseen, ja *Myrsky* -hankkeen puitteissa toteutettuihin taidetoimintoihin, osallistuneista piti taiteen tekemisen prosessia sekä varsinaista esiintymistä yhtä tärkeinä. Esiintymistilaisuudet antavat nuorille mahdollisuuden jakaa kokemuksen muiden kanssa sekä esiintymiseen pyrkivä toiminta antaa nuorelle mahdollisuuden kehittyä ja saada palautetta muilta. Keskeinen anti toiminnassa mukana olemisessa on tutkimuksen nuorille ollut tekemisen vapaus, keksiminen, leikkiminen ja omilla ehdoilla tai omista kiinnostuksen kohteista lähtöisin oleva tekeminen. Rohkeuden, itsevarmuuden, itseluottamuksen sekä vapautuneisuuden lisääntyminen olivat nuorille taideharrastajille konkreettisia kasvun kokemuksia. (mt., 2011, 85 – 89.)

Iloa ja voimaa elämään - tutkimuksessa käsitellään nuorten taideharrastusten merkityksiin liittyen identiteettiä ja sen muodostumista suhteessa taideharrastukseen. Tutkimuksessa todetaan, että taiteellinen toiminta vaikuttaa nuorten hyvinvointiin sekä identiteetin rakentumiseen ainakin kahdella ulottuvuudella; itsen toteuttamisen sekä yhteisöllisten suhteiden rakentumisen kautta (mt., 2011, 133). Taideharrastuksilla on katsottu olevan vaikutuksia nuorten identiteetin muodostumiseen myös esim. tunnetaitojen kehittymisen kautta. Identiteettityötä ja tunteiden käsittelyä voi taiteen keinoin tehdä hyvin monella tavalla. Esimerkiksi teatteriharrastuksen kautta tunteita voi käsitellä samaistumalla näytelmän henkilöihin, taiteen avulla voi käsitellä omia kokemuksia teoksen kautta tai omia arvoja voi testata suhteessa teoksen sanomaan. (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011, 88.)

Tutkimuksessa taiteen tekemisen vaikutuksia nuoren identiteetille on jäsennetty kolmen ulottuvuuden kautta. Ensimmäisellä ulottuvuudella nuorten tyytyväisyys, ilo, rohkeus, taito jäsentää ympäröivää maailmaa, itse ilmaisu sekä omien mielipiteiden esiin tuominen ovat olennaisesti lisääntyneet. Toisella ulottuvuudella pääpaino on vuorovaikutuksella sekä yhteisöllisyydellä. Uudenlaiset yhteisölliset roolit, oppiminen suhteessa muihin ryhmäläisiin sekä ohjaajaan organisoivat nuorten identiteettejä uudelleen. Käytännössä nuoret ovat tutkimuksen mukaan esimerkiksi oppineet ottamaan rohkeammin oman roolinsa sosiaalisissa tilanteissa sekä heidän kaveripiirinsä ovat kasvaneet. Kolmannella ulottuvuudella nuoret ovat identifioituneet taiteen tekemisen kautta enemmän taiteen tekijöiksi ja he ovat rohkeasti ottaneet oman roolinsa taiteen tekijöinä. Kyky omaehtoiseen tekemiseen yhteisöllisten suhteiden vaikutuksesta on vahvistunut. (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011, 127-137.)

Identiteetin muodostumiselle on olennaista oman itseyden tunnistaminen ja määrittäminen, mutta identiteetti muovautuu suhteessa yhteisöön. Kaikki nämä ovat taitoja, jotka ovat tarpeellisia jokapäiväisessä kanssakäymisessä ihmisten kesken. Taideharrastuksista on tutkimusten mukaan siten ollut hyötyä myös muutakin elämää ajatellen. Tunnetaitojen opettelu opettaa myös tulkitsemaan, analysoimaan sekä hallitsemaan tunteita arkielämässä, mistä on hyötyä yleisesti elämönhallintataitoja ajatellen. Tutkimuksessa tulee myös ilmi, että aina taideharrastuksen vaikutukset eivät suinkaan ole olleet positiivisia, mutta dialogisessa, vastavuoroisuutta ja yhteisöllisyyttä korostavassa ilmapiirissä taiteen tekemisen kautta saadut hyvät vaikutukset ovat erittäin mahdollisia.

Nuorten taideharrastuksille antamat merkitykset aikaisempien nuorille teetettyjen tutkimusten valossa luovat hyvän kuvan siitä, millainen merkitys taiteella ylipäänsä on nuoren hyvinvointiin. Nuorten hyvinvoinnista, syrjäytymisestä ja osallisuudesta keskusteltaessa päähuomio on usein terveydenhuollossa, koulutuksessa sekä poliittisessa vaikuttamisessa. Edellä mainitut tutkimukset osoittavat hyvin sen, miten nonformaalin kasvatuksen piirissä tapahtuva kasvatusta ja erityisesti taiteen kautta

tapahtuva kasvatus voi olla nuoren kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille erittäin merkityksellistä. Terveydellisestä näkökulmasta taideharrastukset voivat toimia ennaltaehkäisevästi; taiteen tekemisen kautta oppii monia sellaisia taitoja, joita muilla elämäntiloilla esim. työelämässä saattaa tarvita sekä taiteen kautta saatu kokemus osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä opettavat vastuunottoa ja lisäävät kiinnostusta oman lähiympäristön kehittämiseen.

5 TEATTERIHARRASTUKSEN LUONNE

Teatterin harrastamisella on Suomessa hyvin pitkät perinteet ja edelleen teatteri on hyvin suosittu harrastus ikään katsomatta. Oma kokemukseni teatteriharrastuksesta on, että se on tiivistä ryhmätöitä. Turvallisessa ryhmässä voi helposti heittäytyä kokeilemaan omia rajojaan sekä herkistää aistit vastaanottamaan muiden tarjoamia näkökulmia todellisuudesta. Professori Inkeri Sava on todennut, että taiteellinen tietopohja rakentuu kohtaamalla yhteiskunnallisesti, sosiaalisesti sekä arkielämän ilmiöiden kannalta merkittäviä ongelmia henkilökohtaisessa sekä laajemmassa merkityksessä (Sava 1993). Teatteriharrastuksessa jokainen osallistuja pääsee leikin kautta heittäytymään tutkimusmatkalle, jossa oma minuus ja roolit sekoittuvat vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja siten jäsentyvät uudelleen (Rentola 1993, 27). Teatteriharrastamisen aloittaminen on suhteellisen helppoa, sillä aloittamiseen ei oikeastaan tarvita mitään muuta kuin kiinnostusta ja innostusta. Teatterin harrastamiseen ei tarvita mitään erityistä virtuositeettia vaativaa taitoa, vaan vain oman itsensä likoon laittamista.

Haluan seuraavan teoreettisen viitekehyksen kautta tuoda esiin sen, mitä teatterin tekeminen harrastustoimintana käytännössä tarkoittaa ja sitä seuraavassa luvussa tuon esiin millaisia oppimisen kokemuksia siihen liitetään.

5.1 Teatterintekemisen prosessi

Timo Sinivuoren (2002) teettämä tutkimus teatteriharrastuksen merkityksistä on yksi harvoja teatteriharrastamisesta tehtyjä tutkimuksia Suomessa. Tutkimuksessa teatteriharrastusta on tutkittu erityisesti motiivien ja oppimisen näkökulmasta, mutta tutkimuksessa käsitellään myös teatteriesityksen valmistamisprosessia näyttelijän sekä ohjaajan näkökulmasta. (Sinivuori 2002, 7.)

Taiteelliselle prosessille ylipäätään on luonteenomaista tutkiva, ihmettelevä ja kokeileva työskentelytapa ja sen lisäksi se tarjoaa mahdollisuuden jokaiselle projektiin osallistuvalla havainnoida ympäröivää maailmaa ja itseään (Koskenniemi 2006, 48). Teatteriesitysten valmistumisprosessiin liittyy tiettyjä lainalaisuuksia, jotka toistuvat samankaltaisina teatteriryhmästä riippumatta. Ohjaajalähtöisessä teatteriesityksen valmistamisprosessissa esityksen valmistaminen lähtee ohjaajasta, jonka tehtävä on orientoida sekä motivoida ryhmää. Ohjaajan rooli teatterissa on hyvin vastuullinen. Toisaalta ohjaaja innostaa ryhmän tulevaan yhteiseen prosessiin, suunnittelee tarvittavat lämmittelyleikit ja muut tarvittavat harjoitteet sekä pitää huolta näytelmän kokonaisuudesta. Toisaalta ohjaajan täytyy myös ottaa huomioon näyttelijät yksilöinä ja pyrkiä löytämään tapa, jolla parhaiten rohkaista kutakin näyttelijää. (Sinivuori 2002, 46-50.) Perinteisen ohjaajavetoisen teatterintekemisen rinnalla on myös teatterintekemisen prosessi, jossa ei ole varsinaisesti ohjaajaa vaan teos toteutetaan ryhmän yhteisvoimin. Tällöin vastuut usein jakautuvat hyvin toimivassa tiiviissä ryhmässä jouhevasti. Hyvä vuorovaikutus kaikkien ryhmän jäsenten kesken on hyvin tärkeää, sillä kaikilla on tasavertainen vastuu esityksen loppuun saattamisesta. Tiiviin ja toisinaan intensiivisen prosessin aikaansaama oppimiskokemus on usein merkittävä.

Teatteriharrastus ja esityksiin virittäytyminen alkaa useimmiten tutustumalla erilaisiin teatteri-ilmaisun harjoitteisiin. Erilaiset ääni, - aisti, - kehollisuus, - ja tunneharjoitukset sekä lukuisat leikit ovat työkaluja, joiden avulla omaa ilmaisua pääsee tutkimaan. Sinivuori (2002) nimittää näitä kyseisiä harjoitteita näyttelijäntyön tekniikkaharjoitteiksi. Harjoitteita tehdään paljon ennen varsinaisen teatteriesitysprosessin käynnistämistä, mutta myös pitkin matkaa näytelmäteoksen valmistuessa kohtausharjoitteiden lomassa. (Sinivuori 2002, 45.)

Teatterin tekemisessä ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa on olennaista luoda hyvä luottamus ryhmän jäsenten kesken, jotta kontaktinotto harjoitustilanteissa syntyy luontevasti. Ryhmän kannalta, oli se sitten ohjaajavetoista tai ryhmälähtöistä, teatteriesityksen valmistamiseen sekä ilmaisuharjoitteisiin virittäytymiseen liittyen alkuorientaatio on hyvin tärkeää. Teatteriesityksen valmistamisen alkuvaiheessa usein tehdään esimerkiksi luottamusharjoituksia ja muita ryhmälle mieluisia harjoituksia, jotta ryhmä sitoutuu yhteiselle matkalle. (Sinivuori 2002, 48.) Ryhmälle voi muodostua vakiintuneita tapoja aloittaa kukin harjoituskerta erilaisten lämmittelyharjoitteiden ja leikkien avulla. Ne edesauttavat siinä, että arkielämän asiat jätetään teatteritilan ulkopuolelle ja harjoituksissa voidaan keskittyä olemaan läsnä. Eri harjoitteiden avulla harjoitellaan myös kontaktin ottamista toisiin ihmisiin sekä herkistetään oma mieli sekä keho avoimeksi ilmaisemaan ihmiskehon tunteita ja ajatuksia.

Usein teatteriesitykset valmistetaan valmiin näytelmätekstin pohjalta, mutta yhä suurempaa suosiota niin ammattiteattereiden kuin harrastelijoidenkin keskuudessa ovat saaneet uudenlaiset teatterin tekemisen tavat. Devising -tyyppisiä näytelmiä tehdään runsaasti ja erityisesti nuorisoteatteriinkin ne soveltuvatkin hyvin, sillä sitä kautta nuoret saavat tuoda esiin aiheita, jotka ovat heille erityisen tärkeitä. Devising -työtavassa ei ole valmista käsikirjoitusta vaan koko teos muokkautuu ryhmän yhteisessä prosessissa (Koskenniemi 2006, 17). Varsinainen käsikirjoitus voi esimerkiksi muokkautua ryhmäläisten itse kirjoittamista teksteistä. Esityksen rakentaminen, aihe ja muoto voivat lähteä puhtaasti liikkeelle myös improvisaatioharjoitteiden pohjalta. Joissain harrastajateattereissa suositaankin mieluusti devising-työtappaa, sillä se on edullinen tekotapa verrattuna valmiiseen näytelmätekstiin, johon täytyy ostaa oikeudet.

Tekstilähtöisessä työtavassa esityksen valmistaminen lähtee tekstin analysoinnista, jossa päämääränä on käydä läpi tekstin keskeiset käännekohdat sekä roolihenkilöiden toiminnan taustalla vaikuttavat syy-seuraussuhteet. Ryhmässä keskustellaan tekstin sisältämistä teemoista ja virittäydytään siten näytelmän

maailmaan. Tekstin analysointia usein seuraa näyttelijäntyön tekniikkaharjoitukset (Sinivuori 2002, 49). Alla kuvattuna Sinivuoren tutkimuksessa esiteltyjä näyttelijäntyön tekniikkaharjoitteita, joita teatteri-ilmaisun opettelussa käytetään.

- Leikit, tutustumis- ja luottamusharjoitukset: Harjoitteiden tavoitteena on saada ryhmän jäsenet tutustumaan toisiinsa ja luoda turvallinen ilmapiiri, jotta kaikki ryhmäläiset voivat vailla epäonnistumisen pelkoa heittäytyä tekemiseen. Jokaista kannustetaan ja rohkaistaan. Leikit vapauttavat energiaa sekä auttavat saamaan kehon lämpimäksi. Useiden teatterileikkien avulla harjoitellaan myös läsnäoloa tilanteessa sekä muiden kuuntelemista ja huomioonottoa.
- Aistiharjoitukset: Herkät aistit ovat erittäin tärkeät näyttelijäntyössä. Aistiharjoitukset kehittävät kykyä reagoida vastaanäyttelijöiden antamiin impulsseihin sekä herkistävät kuuntelemaan sekä olemaan läsnä tilanteessa kuin tilanteessa. Aistiharjoitukset kulkevat käsi kädessä tunteiden ilmaisun kanssa.
- Keho- ja liikeharjoitukset: Kehollisuusharjoitteilla pyritään siihen, että koko keho olisi rento ja valpas. Omasta kehosta ja sen eri ulottuvuuksista tietoiseksi tuleminen voi avata henkisiä lukkoja sekä poistaa estoja. Keholliset harjoitteet rikastuttavat ilmaisua, kun oppii käyttämään toiminnan ja eleiden kieltä puhumisen sijaan.
- Hengitys- ja äänenkäyttöharjoitteet: Selkeä kuuluva ääni on näyttelijälle tärkeä ominaisuus. Äänenkäyttöharjoitteiden kautta opitaan artikulaatiota, selkeää puhetta sekä opitaan käyttämään ääntä tarkoituksen mukaisesti ilman turhaa räsitusta.
- Keskittymisharjoitukset: Keskittymisharjoituksia voidaan tehdä koko ryhmän kanssa tai yksilöllisesti. Niiden avulla keskitytään olemaan läsnä tilanteessa, unohtamaan muut turhat ajatukset. Keskittyminen on teatterissa hyvin tärkeää ja ryhmän yhteiset keskittymisharjoitukset luovat myös turvallisuutta. Keskittymisharjoitusten avulla opitaan myös kunnioittamaan toisten työskentelyä.

- Improvisaatioharjoitteet: Improvisaation avulla opetellaan tilanteeseen heittäytymistä sekä reagoimista vastaanäyttelijän antamiin impulsseihin. Improvisaatioharjoitteet lisäävät kykyä mielikuvituksen keinoin oivaltaa elämän ilmiöitä sekä kykyä eläytyä toisen ihmisen tunteisiin ja tilanteisiin. Improvisaatioharjoitteet opettavat myös eläytymistä sekä draaman kaaren peruseriaatteet, jotka ovat alku, keskikohta ja loppu.

(Sinivuori 2002, 53-55).

Kaikki teatteriprojektit eivät suinkaan noudata tiukasti tätä yllä kuvattua kaavaa. Ryhmät ovat keskenään hyvin erilaisia ja on ohjaajan ja ryhmän harkinnan varassa millaisia harjoitteita kaivataan. Toisille ryhmille voi hyvinkin olla tarpeen paneutua enemmän esim. improvisaatioharjoitteisiin. Harjoitteet menevät usein myös keskenään limittäin. Esim. improvisaatioharjoitteiden avulla voidaan yhtä aikaa harjoitella äänenkäyttöä, läsnäoloa sekä luottamusta kanssänäyttelijään. Sinivuoren tutkimuksessaan kuvaama prosessi ja näyttelijäntyön tekniikkaharjoitteet kuvaavat mielestäni kuitenkin hyvin teatteri-ilmaisun ja teatteriharrastuksen peruseriaatteita.

Teatteri-ilmaisun harjoittamisen lisäksi useat harrastelijateatteriproduktiot pitävät myös sisällään muita mahdollisuuksia harrastaa teatteria. Teatterin harrastamisen ei tarvitse tarkoittaa pelkästään näyttelijäntyötä vaan teatterin tekemiseen tarvitaan muitakin esim. valosuunnittelijoita, tekniikkaihmissiä, lavastajia, puvustajia ja markkinointihenkisiä ihmisiä. Siten teatterin tekemisestä tulee laajempi prosessi kuin vain yllä kuvattu näyttelijän näkökulmasta nähty prosessi.

6 TEATTERIHARRASTUS OPPIMISEN NÄKÖKULMASTA

Tarkastelemalla harrastamisen motiiveita päästään lähemmäs sitä, millaisia oppimisen kokemuksia teatteriharrastuksella voi olla. Motiivit energisoivat ja liikuttavat kohti toimintaa, joka koetaan mieleiseksi. Motiiveja ei myöskään useinkaan hallitse pelkästään yksi motiivi, vaan motiivien joukko, joista toiset ovat

voimakkaampia kuin toiset. (Metsämuuronen 1997, 8.) Tehokkaan oppimisen edellytys on hyvä motivaatio (Sinivuori 2002, 29).

Motiivit rajataan yleisesti kahteen luokkaan; sisäisiin sekä ulkoisiin motiiveihin. Motiivien taustalla vaikuttaa usein toiminnasta saadut palkkiot sekä kannusteet. Sisäistä motivaatiota määrittävät tehtävän sisältö, jotka ovat luontaisia itse tehtävälle tai opiskelijalle. Ulkoisiin motiiveihin liittyy usein olennaisesti palkkio tai rangaistus ja motiivit ovat vahvasti suhteessa opettajaan tai ohjaajaan. (Sinivuori 2002, 34.) Teatteriharrastuksen kontekstissa sisäinen motivaatio on todennäköisimmin toimintaa kohti suuntaava voima, koska harrastuksen pariin hakeudutaan usein omasta kiinnostuksesta, teatterilta halutaan elämyksiä ja harrastus edesauttaa henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisessa. (mt., 2002, 35).

Sinivuori on teatteriharrastuksen merkityksiä kuvaavassa tutkimuksessaan perehtynyt erilaisiin motiiviteorioihin, joita hän on käyttänyt hyödykseen luodessaan uusia teatteriharrastamisen motiiviluokituksia tutkimustulostensa perusteella. Motiivien luokittelussa Sinivuori on käyttänyt hyväkseen esimerkiksi Madsenin (Madsen 1972) motiiviluokitusta. Tässä motiiviluokituksessa kaikkein tärkeimmät motiivit ovat niin sanotut orgaaniset motiivit eli esimerkiksi nälkä, jano ja vaikkapa äitiyden tarve. Toiseksi tärkeitä motiiveja ovat emotionaaliset- ja sosiaaliset motiivit esimerkiksi turvallisuuden tunne ja suoriutumismotiivi. Tätä seuraa kognitiiviset motiivit esim. motivoiva asenne ja uteliaisuus ja lopulta tulevat toimintamotiivit eli liikunnan, kokemusten ja luomisen tarve. (Sinivuori 2002, 125.)

Sinivuori luokittelee tutkimuksessaan motiivit uudestaan viiteen eri pääluokkaan. Pääluokat ovat tärkeysjärjestyksessä: kognitiiviset motiivit, toimintamotiivit, sosiaaliset motiivit, emotionaaliset motiivit sekä ammatilliset motiivit. Kognitiivisten motiivien alle kuuluvat mm. halu oppia uutta, motivoiva asenne, mielikuvituksen ja ilmaisutaitojen kehittäminen, onnistumiskokemusten ja myötäelämisen tarve sekä viihtyminen. Toimintamotiivit sen sijaan muodostuvat teatterin tekemisen terapeuttisten vaikutusten motiiveista sekä kokemuksen tarpeesta. Sosiaaliset motiivit ovat suoritusmotiivit, kontaktimotiivit, halu toimia ja erottua yksilönä sekä

turvallisuus. Emotionaalisia motiiveja ovat hyväksytyksi ja huomioiduksi tulemisen tarve sekä esiintymistarve. (Sinivuori 2002, 137.)

Kuten Sinivuoren uusi motiiviluokittelu osoittaa, kognitiivisista motiiveista tärkeimmäksi nousi halu oppia uutta. Riippumatta siitä, miten kauan teatteria oli harrastanut, halu oppia uutta motivoi harrastamiseen. Tutkimustulos osoittaa hyvin sen, miten teatterissa oppiminen on jatkuvaa ja motivaatio kasvaa, kun on saanut kokemuksen oppimisesta. Viidennessä pääluokassa ovat ammatilliset motiivit, mutta koska tässä opinnäytteessä on kyse nuorten harrastustoiminnasta, ei ole syytä mennä tähän motiiviluokkaan sen syvemmälle.

Mielenkiintoista Sinivuoren luomassa motiiviluokittelussa on se, että esiintymistarve ei ollut teatteriharrastajien kaikkein tärkeimpiä motiiveita. Tämän edelle menivät kognitiivisten motiivien pääluokkaan kuuluvat onnistumiskokemusten tarve, mielikuvituksen ja ilmaisutaitojen kehittäminen sekä halu oppia uutta. Kiinnostavaa on myös, että teatterin tekemisessä vähiten motivoivaa oli tutkimuksen motivaatioluokittelun perusteella suoritusmotiivit. Tätä tärkeämpää on mm. myötäelämisen tarve, mikä mielestäni osoittaa hyvin sen millä tavoin teatterin yhteisöllinen luonne opettaa, ohjaa ja motivoi harrastajia. Sinivuori on motiiviluokittelussaan vertaillut myös eri ikäisiä harrastajia keskenään ja merkittävää on, että mielikuvituksen ja ilmaisutaitojen kehittäminen oli tärkeä motivoiva tekijä kaikille ikäryhmille. Ikä ei myöskään vaikuttanut harrastajien onnistumisen tarpeeseen. Teatterista etsitään onnistumisen kokemuksia kaiken ikäisinä ja teatteri tarjoaa erinomaisen väylän onnistumiskokemusten muodostumiselle. Onnistumisen kokemusten kautta itsetunto vahvistuu. (Sinivuori 2002, 143.)

Sinivuoren motiiviluokittelu osoittaa, että teatteriharrastuksen kestolla ei ole varsinaisesti yhteyttä motiiviluokkiin (Sinivuori 2002, 149). Niin vasta-alkajilla kuin kauemmin teatteria tehneillä on samanlainen halu mielikuvituksensa ja ilmaisutaitojen kehittämiseen sekä haluun oppia uutta. Myöskään onnistumiskokemuksiin ja myötäelämisen tarpeeseen vaikuttaviin motiiveihin ei ole vaikutusta sillä miten kauan teatteria on harrastanut. Mielestäni Sinivuoren luoma motiiviluokittelu osoittaa hyvin

sen, millä tavoin teatteriharrastus on jatkuvaa oppimista ja kehittymistä riippumatta siitä miten kauan on harrastanut.

6.1 Oppimiskäsitykset taiteen opetuksen taustalla

Sinivuori (2002) tuo tutkimuksessaan esiin myös erilaisia oppimiskäsityksiä, jotka ovat vaikuttaneet eri taiteenopetuksen metodeihin. Oppimiskäsitykset tuovat esiin sen, miten taiteen tekemisen kautta syntyvää oppimisprosessia voidaan lähestyä. Nuorten omaehtoisen teatteritoiminnan oppimisprosessin avaamiseen nämä oppimiskäsitykset tuovat näkökulmaa, jonka kautta voidaan vertailla nuorten omaa teatterin tekemisen prosessia ja sen tarjoamia oppimisenkokemuksia.

Behavioristisessa oppimiskäsityksessä taiteellisen toiminnan katsotaan olevan ulkoapäin ohjautuvaa, suorituksen jäljentämistä. Taide ajatellaan todellisuuden jäljittelyä ja oppiminen on pääpiirteissään jäljittelyä ja matkimista. Opetuksen tavoitteena on, että tarkoin kriteerein luokitellut taiteelliset suoritukset ja oppimistavoitteet saavutetaan. Oppija on jatkuvasti riippuvainen ohjaajan palautteesta. (Sinivuori 2002, 66.)

Taiteellinen oppiminen sosiaalisena ja kulttuurisena vuorovaikutuksena ajattelutavassa oppiminen tapahtuu aina vuorovaikutuksessa yksilön ja ympäristön välillä. Sosiaalinen vuorovaikutus yksilön, hänen oppimisyhteisönsä sekä opettajan tai ohjaajan välillä on olennaista tälle oppimiskäsitykselle. Alun perin tällä tavoin koetettiin saada lapsia yhteiskunnallisesti merkittäväksi katsottujen kokemusten pariin ja taiteiden katsottiin vaikuttavan yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen. (Sava 1993, 21-22.).

Psykoanalyttisessä lähestymistavassa oppimisen lähtökohtana ovat torjuttujen sekä tiedostamattomien puolien vapauttaminen tietoisuuteen taiteen keinoin. Tärkeimpiä kasvatustavoitteita tälle oppimiskäsitykselle ovat persoonallisuuden kasvu sekä oppilaan itseohjautuvuus. Taiteilla katsotaan olevan vaikutusta yksilön persoonallisuuden kehitykseen, yleiseen hyvinvointiin sekä autoritäärisistä kahleista

vapautumiseen. Uuden tiedon katsotaan perustuvan olennaisesti yksilön elämyksiin ja taiteilla katsotaan olevan myös jonkin verran terapeuttisia vaikutuksia. (Sinivuori 2002, 67.) Tämä oppimiskäsitys on ollut pohjana mm. eräille taiteenopetuksen opetusmetodeille, joiden pohjana ovat olleet tarpeet, elämykset, mielikuvat ja unelmat. Esimerkiksi pedagoginen draama on eräs opetusmetodi, jonka pohja on tässä taiteellisessa oppimisessä elämyksinä ja luovana itseilmaisuna. (Sava 1993, 23-24).

Kognitiivisen oppimiskäsityksen mukaan taiteellinen toiminta tuottaa omilla keinoillaan ja alueillaan tietoa todellisuudesta. Uuden oppiminen rakentuu kunkin oppilaan senhetkiselletieto- ja taitopohjalle ja oppiminen tapahtuu helpommista asioista kohti monimutkaisempia taitoja. Taiteellisen oppimisen katsotaan olevan suureksi osaksi taiteellisen aistiherkkyuden kehittymistä. Taiteellisessa oppimisessä yhdistyy oppijan aktiivinen aisti-, kokemus-, mielikuva-, sekä käsitietä, jotka muokkaavat lopulta oppijan tunteiden ohjaamaa elämystietoa. (Sinivuori 2002, 68.)

Kyseisiä oppimisteorioita apunaan käyttäen ja niitä vertailemalla Sinivuori on tutkimuksessaan luonut uudenlaisen mallin teatterista saaduille oppimistuloksille. Sinivuori on mallissaan huomionut taiteelliseen oppimisprosessiin liittyvät muut lainalaisuudet, kuten teatteriharrastusmotiivit, aikaisemmat teatteriharrastuksesta saadut kokemukset, tavoitteet ja tahdon sekä mahdollisuudet ja käytännön. (mt., 2002, 75.) Näiden pohjalta hän on luonut mallin, jossa hän pyrkii luokittelemaan ja analysoimaan teatteriesityksen valmistusprosesseissa saavutetut oppimistulokset. Mallin keskiössä ovat taitotieto omasta työskentelystä, elämys- ja vuorovaikutustieto sekä käsite- ja mielikuvatieto näytelmäprosesseista ja teatterista.

Taitotiedolla Sinivuoren mallissa tarkoitetaan näyttelijäntyöhön liittyviä taitoja, jotka lisääntyvät, kehittyvät ja muuttuvat laadullisesti sekä määrällisesti tekemisen ja harjoittelun kautta. Taitotiedon avulla aistimukset sekä elämykset muuntuvat sisäisistä prosesseista ulospäin ja esitettävään muotoon. Henkilön omat oppimiskokemukset ja oppimistarpeet omasta työskentelystä toimivat oppimisenäkökulmana. (mt., 2002, 76.)

Käsite- ja mielikuvatieto rakentuu suhteessa henkilön omaan merkitysjärjestelmään. Aisti- ja elämyskokemukset vaikuttavat taustalla ja henkilö hahmottaa näytelmän valmistumisprosessin kokonaisuudeksi ja itsensä suhteessa muuhun ryhmään. Tätä kautta voi ymmärtää teatterin tekemisen syy - ja seuraussuhteita sekä nähdä oman teatterin tekemisen suhteessa laajempaan teatteri - ja kulttuurikehitykseen. (Sinivuori 2002, 76)

Elämys- ja vuorovaikutustieto liittyvät keskeisesti ryhmähenkeen, toisten kunnioittamiseen sekä yleiseen vuorovaikutukseen. Henkilö on teatteriharrastuksen parissa suhteessa ympäröivään sosiaaliseen kenttään. Teatterin kautta luodaan yhteyttä sekä ymmärrystä sosiaalisista yhteyksistä sekä maailmasta sellaisena kuin se on. Henkilö saa teatterityölle sekä elämälleen uusia merkitysisältöjä ja päämääriä. (mt., 76.)

Kehykset oppimisprosessien taustalla ovat toimintaa säätelevät motiivit, jotka perustuvat kunkin henkilön erilaisiin tarpeisiin. Motiivien pohjalta syntyvät tahto ja oppimistavoitteet. Tämän lisäksi oppimisprosesseihin vaikuttavat aikaisemmat teatterista saadut kokemukset sekä mahdollisuudet, joilla tarkoitetaan niitä resursseja joiden pohjalta harrastus voi toteutua. Harrastamisen mahdollistavia resursseja voivat olla myös fyysiset seikat, psyykkiset tekijät sekä ulkoiset tekijät kuten harrastuspaikan läheisyys, kulkuyhteydet, aikataulut ja raha. (mt., 2002, 78.)

6.2 Taiteesta oppiminen ja kokemuksellinen oppiminen

Oppimiskäsitysten ja motiiviluokittelujen kautta teatterista oppimisprosessina muodostuu selkeä kuva. Kuten Sinivuoren kuvaamasta motiiviluokittelusta kävi ilmi, teatterin tekemiseen motivoi erityisesti halu oppia uutta. Nuorten omaehtoiseen teatteritoimintaan, sen prosessiin ja merkityksiin liittyy olennaisesti myös omaehtoinen oppiminen. Oppiminen voi olla tahatonta tai hyvinkin tietoista. Pääasiallisesti opiskeleminen ja opetteleminen ymmärretään toimintana, jolla on jokin

tietty päämäärä ja oppiminen on tarkoituspäistä (Metsämuuronen 1997, 20). Omaehtoisessa oppimisessa on kysymys sellaisesta oppimisesta, jota ei ohjalla ulkoapäin verrattuna esimerkiksi formaaliin kouluopetukseen. Omaehtoisella oppijalla on vahva halu tietää ja halu omaksua uusia asioita. (mt.,1997, 33.) Harrastustoiminta on yleisesti ottaen sellaista toimintaa, johon ihminen itse ajautuu omasta kiinnostuksestaan harrastamaansa asiaa kohtaan. Motiivit, oma halu ja kiinnostus harrastustoimintaan edesauttavat oppimista olennaisesti. Omaehtoisessa oppimisessa merkittävää on halu oppia, halu tietää, halu kokeilla. Sisäinen innostus suuntaa havaitsemaan, omaksumaan sekä ylläpitämään oppimista. (Metsämuuronen 1997, 20).

Oppimisen ylipäättään katsotaan olevan jonkin asian muutosta. Inkeri Sava on kuvailut taiteelliseen oppimiseen liittyvää muutosta kolmen eri ulottuvuuden kautta. Muutos voi olla laadullista, määrällistä tai rakenteellista. Määrällisellä muuttumisella tavoitellaan teatterista puhuttaessa mm. virheellisten tai maneeristen ilmaisutapojen vähentymistä. Sanataiteellinen sekä ruumiinhallinnantaito voivat lisääntyä. Laadullisella muuttumisella tarkoitetaan aikaisempaa korkeatasoisempaan tulkintaan pyrkimystä, esimerkiksi sensitiivisemmän liikekielen saavuttamista. Rakenteelliset muutokset tarkoittavat muutoksia taiteellisessa, luovassa ajattelussa sekä mielikuvan muodostuksessa. Olennaisia ovat muutokset oppijan ulkomaailmaa ja omaa sisäistä toimintaa koskevissa visuaalisissa, ruumiinkuvassa tai ruumiin liikettä koskevissa ajattelumalleissa. Taiteen kautta oppimisessa keskeistä on, miten oppija kokee saavansa omat sisäiset mielikuvat, tunteet sekä ajattelunsa ilmaistuksi. Merkityksellistä on missä määrin yksilö voi toteuttaa itseään taiteellisen ilmaisun keinoin. Teknisten taitojen harjaannuttaminen tulee sen jälkeen, kun on ensin sisäisen taiteellisen kokemuksen kautta halu, motivaatio harjaantua. Sisäinen elämysmaailmaa saa aikaan pyrkimyksen teknisempien taitojen harjoitteluun, jotta omia ajatuksia voi ilmaista entistä paremmin taiteen keinoin. Taiteellisen tulkinta- ja merkityksenantotoiminnan kautta oppiva ihminen luo taiteellisen oppimisen kohteena oleviin asioihin uusia merkityssuhteita saa uutta näkökulmaa todellisuuteen, itseensä, toisiin ihmisiin, luontoon sekä elämään yleensä. (Sava 1993, 17.)

Teatteriharrastuksen avulla nuori tuo oman henkilökohtaisen kokemusmaailmansa näkyväksi muille. Kokemuksesta oppimiselle on tyypillistä se, että toiminnalla ei välttämättä ole tiettyjä ulkoapäin määritettyjä oppimistavoitteita. Kokemuksellisessa taideoppimisessa keskeistä on osallistujan suhde omaan itseensä ja tiedon katsotaan rakentuvan oppijan oman itseymmärryksen ja elämysmaailman kautta (Kaukinen 2013, 3). Kokemuksia pohtimalla sekä refleктоimalla tapahtuu huomattavaa oppimista, jonka pohjalta voi syntyä myös käytäntöön sovellettavaa tietoa. Kokemuksellisessa oppimisessa kokemuksen arviointi on olennaista, pelkkä kokemus ei sinällään ole kasvattava. Kokemuksellisen toiminnan kautta avautuva ymmärrys rikastuttaa mielikuvitusta, koskettaa tunteita sekä älyä. (Koskenniemi 2006, 48.) Oppimista voi tapahtua vasta sitten, kun kokemuksen aineksia tulkitaan ja kokemukselle annetaan jokin tietty merkitys (Sinivuori 2002, 61). Kokemukselliselle oppimiselle ominaista on ilmiön havainnointi, pohtiminen sekä käsitteellistäminen. Kokemuksellinen oppiminen vaatii jatkuvuutta sekä interaktiota eli vuorovaikutusta muiden sekä ympäristön kanssa. (mt., 2002, 62.)

Omaehtoinen oppiminen sekä kokemuksellinen oppiminen ei mielestäni vielääkään ole aivan saanut ansaitsemaansa arvostusta. Yhä edelleen suuressa arvossa pidetään oppimista, joka tapahtunut etukäteen määriteltyjen yleisten tavoitteiden tuloksena. Toki tätäkään oppimistapaa ei ole syytä vähätellä, mutta myös omaehtoisesti hankittua osaamista tulisi arvostaa enemmän. Esimerkiksi työ- ja opiskelupaikan haussa olisi syytä alkaa ottaa huomioon myös muutoin hankittu osaaminen. Esimerkiksi juuri harrastuksen kautta hankittu osaaminen on saattanut kartuttaa riittävästi sellaisia taitoja, joista joissain työtehtävissä voisi olla hyötyä. Mielestäni omaehtoisen- sekä kokemuksellisen oppimisen arvostusta tulisi nostaa myös siitä syystä, että erilaiset oppimismenetelmät tukevat erilaisia oppijoita. Toisille oppiminen kokemuksen kautta on merkittävämpää kuin teorialähtöisesti oppiminen. Tästä syystä mielestäni esimerkiksi teatteriharrastuksella on tärkeä rooli erilaisten taitojen oppimisessa ylipäätään.

Sinivuoren luomasta teatterin oppimisprosessimallista nousee mielestäni hyvin esiin se, miten teatteriharrastus voi tukea osallisuutta. Portaittain tapahtuva kokemus

osallisuudesta voi syntyä mm. siten, että henkilö saa mahdollisuuden tuoda oman käsite- ja mielikuvatietonsa näkyväksi muille. Henkilökohtaisesta kokemuksesta ja omasta merkityksellisyyden tunteesta päästään kohti kollektiivista vastuuta ja vuorovaikutusta muiden kanssa. Nuorelle syntyy kokemus omasta paikastaan yhteisössä. Omasta teatterikokemuksestani muistan vahvasti sen, miten nimenomaan vuorovaikutus ja ryhmätyö muiden kanssa opettivat vastuunottoa. Harjoituksista ei halunnut laiskotella hovin vuoksi, koska tiesi sen olevan pois muilta ryhmäläisiltä. Toisaalta ryhmäläisiltä saatu kannustus omasta rohkeudesta ilmaista jotakin antoi tunteen merkityksellisyydestä. Oppimisprosessien luokittelu kuvaa hyvin sitä, millaisten osien kautta oppiminen teatterissa tapahtuu ja miksi teatteriharrastuksen kautta saadut oppimiskokemukset voivat olla merkittäviä. Tätä oppimiskäsitysten, motiivien sekä teatterin tekemisen prosessin taustaa vasten tulen seuraavassa tutkimustulosten analyysiluvussa vertailemaan haastateltujen nuorten kokemuksia omaehtoisesta teatteriharrastamisesta.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Koska kyseessä on nuorten omille projekteilleen antamien merkitysten tutkiminen, parhaaksi vaihtoehdoksi muodostui laadullisten tutkimusmenetelmien käyttö. Tutkimuksen aiheen ja luonteen huomioon ottaen oli tärkeää saada tuoda haastateltavien oma ääni selkeästi esiin. Kokemusperäisessä oppimisessä sekä taiteesta oppimisessä painotetaan erityisesti reflektoinnin merkitystä. Nuorten omia teatterintekemisen merkityksiä tutkittaessa, koin avoimen teemahaastattelun hyväksi menetelmäksi, koska se antaa haastateltaville mahdollisuuden reflektoida ja pohtia omaa toimintaansa. Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan jotakin tapahtumaa, ymmärtämään toimintaa tai halutaan antaa jokin teoreettinen tulkinta aiheesta. (Anttila 2000, 135 – 182.) Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen avulla pyritään luomaan syvempi ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä ja tilastollisen yleistämisen sijaan pyritään ymmärtämään ilmiötä (Sinivuori 2002, 114).

Laadulliselle tutkimukselle on ominaista myös tutkijan oma mielenkiinto asiaan. Tutkijan aikaisempi elämänhistoria vaikuttaa näkökulman valintaan (Anttila 2000, 181). Oma taustani vasten halusin tehdä sellaisen opinnäytetyön, jossa voisin yhdistää aikaisemman koulutukseni tiedot Yhteisöpedagogin ammattipätevyyteen. Tässä opinnäytteessä kyseisten tutkimusmenetelmien valinta tukee myös tätä päämäärää.

Haastattelurungon laatimiseen käytin taustatietona Timo Sinivuoren tutkimusta *Teatteriharrastuksen merkitys* sekä Susanna Weberin (2012) Tampereen yliopistolle tekemää pro-gradu tutkielmaa tyttöjen bänditoiminnasta. Loin teemoja haastattelulle, jotta haastattelu etenisi sujuvasti sekä vastaisi tutkimuskysymykseen: Mitä nuorten omaehtoinen teatteritoiminta on? Millaisia merkityksiä sillä on nuorelle ollut?

Omaehtoisuutta oli syytä rajata hieman ennen haastateltavia kyseltäessä. Nuorisoseurojen toiminnan parissa on nuorten teatteriryhmiä, joilla on varsinainen ohjaaja, mutta jotka muutoin toimivat jokseenkin omin neuvoin. He mm. kirjoittavat itse omat esityksensä, mutta toiminnasta silti vastaa varsinainen ohjaaja. Toiminta on sikäli omaehtoista, että teatterin tekemisen aiheet ja teemat kumpuavat nuorten omista toiveista ja ajatuksista. Päädyin rajamaan tästä tutkimuksesta pois tämän kaltaiset ryhmät, sillä olin kiinnostunut erityisesti tutkimaan sellaisia nuorten ryhmiä, jotka ovat toimineet täysin itsenäisesti. Täysin omaehtoisessa toiminnassa on paljon haasteita, joita nuorten täytyy ottaa huomioon ja tekeminen vaatii enemmän vastuunottoa nuorilta itseltään, kuin ohjaajavetoisessa teatterissa. Tästä syystä halusin erityisesti perehtyä sellaisiin ryhmiin, jotka eivät ole ohjaajavetoisia. Tällaisten ryhmien löytäminen oli aluksi jokseenkin haastavaa, vaikka olinkin nähnyt tämän tyyppisten ryhmien esityksiä Nuorisoseurojen järjestämässä nuorisoteatteritapahtumissa.

Yhtenä tuoreimmista esimerkeistä tämän kaltaisesta omaehtoisesta teatteritoiminnasta Suomen Nuorisoseurojen parissa on Jyväskyläläinen EMPTY - nuorten teatteriryhmä. Kulissi ry:n riveistä ponnistaneet kolme nuorta ryhmän perustajajäsentä aloittivat teatteriharrastuksen nuorena Kulissi ry:n teatteritoiminnan

parissa, mutta kasvettuaan ulos ns. lasten ryhmistä, he halusivat lähteä toteuttamaan omaa projektiaan. EMPTY -ryhmä sai vuoden 2013 teatteriprojektilleen *Minne huuto ei kannu* tukea EU:n nuorisotoimintaohjelmasta. Ryhmän erinomainen esimerkki lähteä tinkimättömästi toteuttamaan omaa teatteriprojektia vaikutti myös osaltaan aihevalintaan tähän opinnäytetyöhön. Kiinnostuin tästä esimerkistä ja nuorten rohkeudesta tehdä teatteria. Sitä kautta lähdin selvittämään onko muita kyseisen kaltaisia nuorten ryhmiä olemassa ja miten omaehtoinen tekeminen on nuoriin vaikuttanut.

Yhteensä tein haastattelun viidelle nuorelle, jotka olivat jollain tapaa lähteneet tekemään omaehtoisia teatteriprojekteja. Nämä viisi nuorta olivat kolmesta eri teatteriryhmästä eri puolilta Suomea ja iältään haastatellut nuoret olivat 19-25 -vuotiaita. Ryhmistä kaksi olivat kooltaan 3-4 henkisiä ja kolmannessa ryhmässä oli 14 nuorta. Haastatelluista kaksi oli miehiä ja kolme naisia.

Kysymysten teemoittelu auttoi minua aineiston analysoinnissa ja tulosten vertailtavuudessa aikaisempaan tutkimustietoon. Käytännössä tein haastattelut puhelimitse, jotka nauhoitin ja purin nauhurilta kirjalliseen muotoon. Puhelinhaastattelut muodostuivat järkevimmäksi tavaksi toteuttaa haastattelut, sillä aikataulu oli hyvin tiukka ja haastateltavat olivat sijoittuneet hyvin eri puolille Suomea. Henkilökohtaiset haastattelut olisivat kenties olleet paras vaihtoehto kyseisen tutkimusmenetelmän soveltamiseen. Puhelinhaastatteluissa haasteena on mahdolliset tekniset ongelmat, mutta onneksi teknisiltä ongelmilta vältyttiin tällä kertaa. Henkilökohtaisissa haastatteluissa olisi elekielellä ollut enemmän merkitystä kuin puhelinhaastatteluissa. Kenties elekielellä olisin tutkijana voinut ilmaista haastatelluille paremmin omaa innostustani ja kiinnostustani asiaan. Puhelinhaastatteluissa erityisesti nuorille on myös haasteena se, että puhelimessa puhuminen vieraan henkilön kanssa saattaa olla jännittävää. Henkilökohtaisesti tavattaessa olisin voinut elekielellä myös rohkaista ja luoda itsestäni luotettavamman kuvan. Olin kuitenkin tyytyväinen siihen, miten avoimesti kaikki haastateltavat vastailivat kysymyksiini ja miten haastattelut sujuivat positiivisessa ja innostavassa hengessä.

Purin haastattelut nauhurilta sanatarkasti, koska jo haastatteluja tehdessä ajattelin, että haluan nostaa tulosten analysoinnissa esiin nuorten oman äänen. Koin, että nuorilta haastattelujen kautta avautuva tietous on luotettavaa, sillä he puhuivat kaikki innostuneesti heille itselleen tärkeästä aiheesta. He olivat myös innokkaita jakamaan kokemuksen muiden kanssa ja siitä syystä kertoivat hyvin avoimesti toiminnastaan. Halusin tuoda tässä tutkimuksessa tiedon esiin juuri sellaisena kuin sen nuorilta sain.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Laadullisen aineiston analyysissä tärkeätä on käydä aineistoa läpi useaan kertaan. Aineistoa luokitellaan, vertaillaan sekä tulkitaan. (Aaltola & Valli 2001, 92). Aineiston luokittelua voi lähestyä teemoittelemalla aineisto tiettyjen teemojen alle. Luokittelun jälkeen seuraa erilaisten vertailujen tekeminen luokkien välille. Loin haastattelurunkoon tiettyjä teemoja, jotta haastattelut etenisivät sujuvasti sekä vastaisivat tutkimuskysymykseen. Haastattelurungon teemoittelu oli myös hyödyksi tulosten analysoinnissa. Litteroidusta haastatteluaineistosta erittelin nuorilta nousseita ajatuksia haastattelulomakkeen teemojen mukaisesti. Erittely auttoi ymmärtämään miten teatterin tekeminen on vaikuttanut nuoriin ja millaisia merkityksiä aineistosta nousi esiin. Tämä auttoi myös tulosten vertailtavuudessa aikaisempaan tutkimustietoon, kuten erilaisiin oppimiskäsityksiin, Sinivuoren luomiin teatteriharrastajien motiiviluokkiin sekä aikaisempiin taiteen merkityksistä saatuihin tutkimustuloksiin.

Aineiston analysointi alkoi oikeastaan jo haastattelujen litterointeja tehdessä. Litteroinnin aikana sain jo jonkinlaista kokonaiskuvaa siitä, millaisia yhteneväisyyksiä vastauksissa oli ja miten voisin vastauksia luokitella. Laadullisen tutkimuksen aineistolle onkin luonteenomaista se, että tutkijan on itse aktiivisesti työstettävä aineistosta oma analyysinsä sekä tulkintansa (mt., 2001, 134). Aineistosta nousevien sitaattien avulla olen pyrkinyt tuomaan esille sen, miten kyseiset sitaatit edustavat

aineistoa kunkin teeman alla.

8.1 Nuorten omaehtoisen teatterintekemisen prosessi

Teatterin tekeminen prosessina kokonaisuudessaan oli selkeästi nuorille tärkeää. Kaikille haastatelluille oli muodostunut jonkinlainen ymmärrys jo teatterista prosessina aikaisemman harrastustaustan johdosta. Tätä taustaa vasten heidän oli helppo kokeilla omia siipiään. Haastattelemieni nuorten teatteriprojektit olivat pääasiassa olleet heidän itse käsikirjoittamiaan näytelmiä yhtä ryhmää lukuun ottamatta, joka oli viimeisimpään projektiinsa valinnut valmiin näytelmätekstin. Projektit olivat kestoltaan keskimäärin 6-12kk pituisia jaksoja ja kaksi haastattelemieni nuorten ryhmistä oli vierailut esitystensä kanssa Suomen Nuorisoseurojen järjestämissä nuorten teatteritapahtumissa. Palautteen saaminen muilta nuorilta harrastajilta, yleisöltä sekä teatterialan ammattilaisilta teatteritapahtumissa katsottiin hyvin tärkeäksi seikaksi. Palautteen saaminen koettiin tärkeäksi siksi, että sen avulla omaa toimintaa voi kehittää edelleen ja samalla omasta teoksesta pääsee keskustelemaan muiden kanssa. Tähän tutkimukseen valikoituneille nuorten omaehtoisille ryhmille näyttääkin olevan erityistä se, että esitykset ovat pyrkineet jotakin tiettyä päämäärää kohti. Esityksen valmistaminen sekä jakaminen muille ovat selkeästi olleet tärkeitä seikkoja nuorille. Omaehtoisen tekemisen kautta nuorille on muodostunut oma tapa keskustella ja kommunikoida heille merkityksellisiä teemoja.

”sä näät konkreettisenä ite sen et wau et me on saatu ite tehtyä tää, kun ensin se on ajatus, idea ja haave, sitten uskoo siihen kuitenkin, mutta se on niin kaukana että saa sen ensi-iltaan kuitenkin ja siitä saa palautetta, se on paras.” N2

”Se on varmaan ehkä joku semmonen oman luovuuden valmiiks saattaminen semmoseen esittävään muotoon, että siitä tulee niin kun julkista ja muille nähtäville tai jotenkin mä oon joskus ajatellut sen, että teatteri on vähän niin kun aikuisten, tai kun lapset leikkii ja lapsilla on omat mielikuvitusmaailmat niin se ei niin kun kato ollenkaan vaan ne on sit niin kun aikuisten tapa purkaa sitä niin jotenkin mä nään sen sit niin kun erityisen kiinnostavana ja

palkitsevana”M2

Omaehtoisessa toiminnassa korostuu erilaisten tehtävien ja roolien haltuunotto perinteisten näyttelijän tai ohjaajan roolien lisäksi. Haastatteluista ilmeni, että uusien tehtävien haltuunotto oli ollut nuorten ryhmissä jouhevaa ja tehtävät jakautuivat pääasiassa kiinnostuksen mukaan. Pienessä ryhmässä oli luontevaa, että esitys valmistettiin hyvin kollektiivisesti ja ohjaajan rooliin saattoi kuka tahansa hypätä. Suuremmissa ryhmissä oli selkeästi nimetty tietty ohjaustiimi tai yksi ohjaaja, jolla oli päävastuu tekemisestä. Eri roolit jakautuivat kiinnostuksen ja kunkin osaamisen mukaan. Paikallisella yhdistyksellä ja muilla nuorten tukihenkilöillä oli oma tärkeä roolinsa tukijana ja toiminnan mahdollistajana.

” Me oltiin niin pieni ryhmä, että kaikki oli vähän niin kun kaikessa, jokainen oli vuorollansa johtaja..” N2

” Kaikenlaisia ihmisiä tarvitaan, kaikista on hyötyä, yhteistyötaitoja, toisten kuunteleminen ja huomioon ottaminen on tärkeitä..” N3

” meillä on nyt tällä hetkellä niin hyvä porukka että ei joudu määräämään ketään ottamaan mitään vastuuasioita vaan mä oon vaan esittänyt että tällaisia pitäisi tehdä ja sitten aina on löytynyt joku joka on innoissaan ruvennut sitten sitä tekemään ” M1

Vaikka nuoret kertoivat haastatteluissa kohdanneensa monenlaisia haasteita omaehtoisten projektien aikana, pääpiirteissään nuorten kokemukset omaehtoisesta tekemisestä olivat positiivisia. Haasteita, joita nuoret kertoivat haastatteluissa kohdanneensa, olivat mm. ohjaajan tai johtajan roolin ottaminen muiden samanikäisten tai itseään vanhempien ryhmäläisten edessä. Haasteiksi katsottiin myös töiden tietynlainen kuormittuminen. Teatterin tekemisessä on hyvin tyypillistä se, että ensi-iltaa kohden harjoitustahti kiihtyy. Teatteri on harrastuksena aikaa vievä ja vaatii

hyvin suurta sitoutumista kaikilta ryhmäläisiltä. Jos esitystä lähdetään valmistamaan, täytyy kaikkien ryhmäläisten olla yhtä sitoutuneita tekemiseen. Haasteista nuoret kertoivat pääasiassa selvinneensä keskustelemalla avoimesti ryhmässä. Avoin keskusteluyhteys edellyttää hyvää luottamusta ryhmältä sekä kykyä asettua toisen asemaan. Töiden kuormittumista vain yhdelle henkilölle auttoi myös se, että vastuuta pystyttiin jakamaan ryhmäläisten kesken.

” meitä oli kolme tasavertaista ohjaajaa niin se vaati meiltä kaikilta kolmelta selkeätä orientoitumista siihen ettei voi niin kun diktaattorimaisesti ohjata... ” M2

” tommosessa projektissa, kun ei ole valmiiksi pureskeltua, pitää itsekkin ajatella miten näitä hommia hoidetaan. ” N1

Haastatteluista kävi ilmi, että nuoret olivat käyttäneet teatterityönharjoitteita projekteissaan monipuolisesti. Vailla valmista käsikirjoitusta olevissa projekteissa esitystä lähdettiin rakentamaan improvisaatioharjoitteiden avulla. Teemoja, joita nuorten kertoman mukaan esityksistä nousi esiin, olivat huoli tulevaisuudesta, raja nuoruuden ja aikuisuuden välillä, pelot, ystävyys ja rakkaus. Nuorille oli selkeästi muodostunut myös omia tapoja lämmitellä ja virittäytyä tekemiseen sekä pitää yllä ryhmähenkeä. Yhdessä ryhmistä käytiin joka kerta kuulumiskierros, jossa jokainen ryhmäläinen sai kertoa kuulumisiaan. Tämän lisäksi ryhmässä käytiin esityksen valmistamisen alla henkilökohtaisia keskusteluja ohjaajan rooliin hypänneen nuoren sekä näyttelijän roolissa olleiden nuorten välillä. Nuoret lähtivät siten omalla tavallaan soveltamaan teatterin parissa omaksumiaan taitoja.

” käytiin henkilökohtaista keskustelua/reenausta/palautetta roolihaamosta ja mitä siitä ite aattelee, ne oli tosi hyviä ne henkilökohtaiset treenit. ” N1

” ...teatterin kanssa pitää nähdä ja kokeilla, aina keskusteleminen ei riitä. ” N2

8.2 Omaehtoiseen toimintaan vaikuttavat motiivit

Kysyttäessä teatterin tekemiseen vaikuttavista motiiveista nuorten vastauksista nousi esiin yhteisön merkitys. Yhteisen tekemisen myötä nuoret kertoivat, että heille on muodostunut pysyviä, vahvoja ystävyys-suhteita teatterin parissa. Yhdessä koettu prosessi luo tukevan pohjan vahvoille ihmissuhteille. Erityisen palkitsevaa teatterin tekemisessä nuorten mukaan oli se, että sai tehdä mieleistään juttua omalla tavalla sekä se, että sitä sai tehdä kivassa porukassa. Yksi ryhmistä oli vastauksissaan maininnut keinoja, joilla he ovat pitäneet yllä hyvää ryhmähenkeä sekä motivaatiota tekemiseen. Harrastuksen pariin ei oltu tultu yksinomaan harrastuksen vuoksi vaan ryhmässä oltiin kiinnostuneita jokaisesta henkilöstä yksilöllisesti. Tätä varten ryhmässä pidettiin aina päivän aluksi *mitä kuuluu? -rinki*, jossa jokainen sai kertoa omat henkilökohtaiset kuulumisensa. *Mitä kuuluu -rinki* antoi jokaiselle ryhmäläiselle mahdollisuuden tuoda oma äänensä esiin. Tämä on varmasti ollut yksi syy sille, että ryhmä hitsautui hyvin tiiviisti yhteen. Kuulumisrinki oli oivallinen menetelmä ryhmäläisten tutustuttamiseen toisiinsa sekä turvallisen ilmapiirin luomiseen.

”... meillä oli semmoinen mitä kuuluu? - kierros joka kerta, siellä me ei pelkästään tehty teatteri vaan oltiin myös kiinnostuneita toisistamme” N1

” Kun porukalla saadaan jotain tehtyä, että joku onnistuu jossain kohtauksessa uskomattoman hyvin tai jossain dialogissa uskomattoman hyvin, se on koko porukalle sellainen palkkion paikka.” M1

” .. tällöisiä yhteisöllisiä onnistumisen kokemuksia mitä löytyy plus sitten porukan yhteen hioutuminen siitä, että kun se teatteri vaatii vahvaa luottamusta nimenomaan näyttelijöitten välillä, näyttelijän ja ohjaajan välillä ja kaikkien ketä siinä projektissa on mukana. Se luo, aiheuttaa semmosen yhteisöllisyyden ” M1

Myös myötäeläminen ja ryhmäläisten onnistumisen kokemukset vaikuttivat yleisesti teatterin tekemisen motivaatioon. Nuorten vastauksista käy ilmi, että turvallisella ja arvostavalla ilmapiirillä on paljon vaikutusta motivaatioon sekä oppimiseen. Teatterin tekeminen prosessina motivoi nuoria. Tärkeintä ei suinkaan ole esillä olo ja esittäminen vaan tekeminen vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Se, että näkee millaista teatterin tekeminen on ja pääsee luomaan jotakin alusta loppuun asti nousi nuorten vastauksista erityisesti motivoivaksi tekijäksi. Nuoret saivat omaehtoisen tekemisen kautta kokemuksen siitä, millaisia taitoja teatterin tekeminen konkreettisesti vaatii ja millä tavoin uusi tieto rakentuu jo olemassa olevan vanhan tiedon päälle. Timo Sinivuoren luoman motiiviluokituksen mukaan kognitiiviset motiivit muodostuivat tärkeimmiksi harrastamisen motiiveiksi. Nuorten vastauksista tuli hyvin esiin se, miten kognitiiviset motiivit vaikuttavat myös omaehtoisen tekemisen taustalla. Vahva motivaatio mahdollistaa oppimisen. Haastatteluista nousseet vastaukset etenkin motivaatioon liittyen liittyivät kaikilla vastaajilla erityisesti vuorovaikutukseen ryhmän kanssa. Sinivuoren luokituksen mukaan emotionaaliset motiivit nousevat siten omaehtoisessa toiminnassa kärkeen. Tärkein motivaattori ei siis suinkaan ollut päästä kehittämään omia ilmaisutaitoja vaan vastauksista nousi esiin, se että omat taidot kehittyvät vuorovaikutussuhteessa muiden kanssa.

Vuoden 2009 Nuorisobarometrin mukaan nuorten taiteen tekemisen motiivit liittyivät niin ikään uusien tietojen ja taitojen oppimiseen sekä yhteisöllisyyteen (Nuorisobarometri 2009, 39 – 65). Nuorisobarometrin vastauksiin verrattuna omaehtoisessa toiminnassa yhteisöllisyys toimintaan motivoivana tekijänä korostuu entisestään, sillä nuorten itsensä luomat ja ylläpitämät yhteisöt ovat luoneet turvalliset kehykset muun tietotaidon kehittymiselle. Halu olla osa toimivaa ryhmää sekä ryhmän toiminnan kehittäminen ja toisten tukeminen on ollut tärkeää.

” Varmaan se, että näki sen mistä lähettiin ja mihin päädyttiin, on nähnyt kaikissa ja itsessään niin paljon kehitystä, kaikki tekee yhtä tosissaan, kaikki haluaa että siitä tulee hyvä ja kaikille se projekti on tärkeä, se on ollut semmonen isoin

motivaatio, ettei oo vaan yksin niin että tosi hyvä juttu vaan kaikki on 110 % antanu ajastaan” N1

” jos on joku vaikeempi pätkä mikä tehdään ja tuntuu että ei keksi tai ei onnistu, mutta sitten saakin sen onnistumaan.. siitä tulee jotenkin todella ylpeä olo, kun näkee miten selkeästi asiat etenee harjoituksissa. ” N3

8.3 Teatterista oppiminen

Haastattelemieni nuorten edustamat teatteriryhmät olivat hyvin erilaisia keskenään. Halu omaehtoiseen tekemiseen oli syntynyt halusta tehdä oma juttu ilman ulkopuolista ohjaajaa, mutta myös siitä syystä, että paikkakunnalla ei ollut enää tarjota teatteritoimintaa nuorille aikuisille. Kaikkia haastateltuja yhdisti se, että he olivat aloittaneet teatteriharrastuksen paikkakuntansa nuorisoseurassa tai teatteriyhdistyksessä, ja edelleen paikallinen yhdistys tai nuorisoseura tuki jollain tapaa nuorten omaehtoista toimintaa. Tuki saattoi tulla harjoitus- tai esiintymistilojen muodossa tai muuten neuvontana ja opastuksena. Muuten yhdistykset eivät nuorten toimintaan puuttuneet. Yhdessä tapauksista nuoret kertoivat saaneensa vankkumattoman luoton paikallisen teatteriyhdistyksen johtokunnalta omasta teatteriprojektistaan, vaikka projekti oli nuorten ajatuksissa vasta idean tasolla. Vaikka nuorilla ei ollut alkuun tarjota käsikirjoitusta eikä liioin harjoitus-, tai esiintymistilaa eikä esiintyjäkään ollut, teatteriyhdistyksen johtokunta luotti ennakkoluulottomasti nuorten omaan näkemykseen.

Aikaisemmat kokemukset teatterin parissa sekä luottavainen ja tukeva ympäristö ovat edesauttaneet näiden nuorten projektien toteutumista. Tästä syystä nuorten on ollut mahdollista ottaa vastuuta omista projekteistaan. Merkityksellistä nuorten omaehtoisessa teatterintekemisessä onkin se vastuu, jonka nuoret ovat projekteistaan kantaneet. Vastuunkantaminen ryhmästä, sekä koko projektin toteuttamisesta, on ollut merkittävä oppi nuorille.

Haastattelut osoittavat, että omaehtoinen teatterintekeminen on tuottanut laajan kirjon oppimisen kokemuksia nuorille. Oppimisen kokemukset olivat usein myös

sellaisia, joita nuoret katsoivat voivansa käyttää hyödyksi teatterin ulkopuolellakin. Muutama haastatelluista kertoi olleensa ujo luonteeltaan nuorena, mutta teatteriharrastuksella oli selkeästi ollut vaikutusta rohkaistumiseen.

” .. olen ollut tosi ujo pienenä ei puhettakaan että ois esitelmää pystynyt pitämään, tai se tuntu hirveeltä, teatterin ansiota on ettei tunnu pelottavalta olla esillä vaan tykkääkin siitä. ” N1

” Pienenä oon ollut todella ujo.. nykyään en enää oo niin ujo, teatteri on ehkä osasy sijnä, puhe-esiintyminen on teatterin myötä lisääntynyt. Pidän nykyään paljon puheita erilaisissa tilaisuuksissa ja juhlissa ja teatterissa opitut keinot siihen ovat auttaneet.. ” N3

” rohkeutta tosi paljon ja ehkä semmosta rohkeutta että uskaltaa sanoa omia mielipiteitään, semmosta, jonkinlaista organisointikykyä.. ” N1

Teatterissa opitut taidot esiintymiseen liittyen sekä ryhmässä toimimiseen vaikuttivat myös siihen, miten sopeutuu muihin uusiin ryhmiin arkielämässä. Taidot, jotka nuoret kokivat teatterin tekemisen myötä karttuneen, olivat sekä laadullisia että määrällisiä. Laadulliset muutokset olivat suhteessa teatterin tekemisen prosessiin, sillä nuoret kertoivat haastatteluissa nähneensä konkreettisesti kehittymistä esiintyjänä itsessään sekä myös muissa ryhmän jäsenissä. Laadullisilla muutoksilla tarkoitan tässä kohtaa muutoksia, joita tämän tutkimuksen teoreettisessa osiossa kuvasin. Savan (1993) määritelmän mukaan laadullisia muutoksia taiteellisessa oppimisprosessissa voi olla esim. taiteellis-esteettisesti aiempaa korkeatasoisempi tulkinta tai persoonallisuus ilmaisun kehittämisessä (Sava 1993, 16).

Nuoret kuvasivat kyseisiä laadullisia muutoksia mm. suhteessa teatterintekemisen prosessiin. Vastauksista kävi ilmi, että teatteriprojektin parissa oppii rohkeutta ilmaisussa, aistiherkkyyttä, avoimuutta sekä myös kykyä analysoida ja tulkita näytelmien teemoja. Vuorovaikutukseen liittyen oppimisen kokemuksiksi vastauksista

nousivat esiin palautteen anto kyky sekä myöskin palautteen saamisen merkitys.

*” se (teatteri) ei vaadi kuin sen verran rohkeutta että uskaltaa yrittää, uskaltaa kokeilla, pystyy ottamaan palautetta vastaan, pystyy prosessoimaan ja kehittymään palautteen mukaan ”
M1*

” Kaikki on kasvanut ryhmässä, henkisesti kasvanu vanhemmaksi kun on vastuuta oppinut ottamaan ja näyttelmissä ihan tosi paljon menny eteenpäin ja ryhmän kautta sellasta kunnioitusta sitte että kunnioitusta toisia kohtaan” N1

” Palautteen vastaanottamiskyky, itseanalyysi, että tavallaan pystyy hahmottamaan itsessään palautteen syyn, siinä omassa ulosannissaan, itsensä tarkkailukyky, joka tietysti kehittyy myös sitä mukaa kun saa palautetta esim. ohjaajalta tai toisilta näyttelijöiltä. Se on tärkeätä, että pystyy keksimään sen, että mihinkä se palaute kohdistuu.” M1

Muutaman nuoren kohdalla teatteri oli konkreettisesti opettanut ryhmänohjaajantaitoja sekä teatteriesityksen tuottamiseen liittyviä taitoja. Osa haastatelluista nuorista oli päätenyt ottamaan omissa ryhmissään ohjaavan roolin, ja oman kiinnostuksensa sekä innostuksensa ohjaamina he olivat myös opetelleet teatterituotantoa. Uuden haasteen edessä nuoret olivat olleet innostuneita ja motivaatio omaehtoiseen tekemiseen sitäkin suurempi, sillä luvassa oli runsaasti uusia oppimisen kokemuksia.

” suurimmat oppimisaskeleet mitä on tullut liittyä tuottamiseen ja kokonaisuuden hallintaan.. se tietotaito, että pystyy toimimaan tämmösen harrastelijaprokkiksen vastuuhenkilönä ni se on ollu semmonen isoin, silloin kun alotettiin ei ollu mistään mitään hajua, en ollu ollut sellasessa vastuussa, nyt kun on järkkäilly näitä tiloja ja muita... kyyditykset pitää hoitaa... ryhmän ohjaajan taidot, ei mulla oo sellasia ennen ollu ” M2

” Käytännön juttuja, rahoituksesta, tuotannosta, ohjaamisesta, ohjaamisessa pitää tehdä kompromissejä ja

perustella omia ideoitaan..” N3

Haastattelut osoittavat, että nuorten omaehtoinen toiminta on ollut nuorille hyvin monella tapaa merkittävää. Haastatellut nuoret ovat kaikki tinkimättömästi lähteneet tekemään omaehtoista teatteria, koska heillä on ollut halu siihen, mutta toisaalta omaehtoinen tekeminen on noussut harrastajateatteritarjonnan puutteesta.

Nuorten omaehtoinen toiminta etenkin osallisuuden näkökulmasta on mielenkiintoinen. Nämä nuoret ovat luoneet teatteria, joka on puhutellut heitä itseään ja sitä kautta he ovat tuoneet ajatuksensa julki laajalle yleisölle. Teatterin kontekstissa osallisuudessa ei ole kysymys kasvavasta äänestysinnosta tai välttämättä yhteiskunnallisen tietouden kasvattamisesta. Tunne kuulumisesta yhteisöön, jossa voi tuoda julki omia ajatuksiaan, on yksi osallisuuden elementti. Toinen on mahdollisuus tuoda omat mielipiteet, ajatukset ja toiveet julki. Kolmas on, että tuoda julkilausumaa pysähdytään kuulemaan. Omaehtoisen teatteritoiminnan kautta nuoret ovat itse luoneet mahdollisuuksia osallisuuden kokemuksen muodostumiseen.

Omaehtoinen toiminta on jossain määrin myös tukenut nuorten aktiivista kansalaisuutta. Pari haastattelemistani nuorista oli ollut järjestämässä nuorisoteatteritapaamista, jonne kutsuttiin kunnan päättäjiä, teatterin harrastajia sekä nuorisoteatteritoiminnasta vastaavia henkilöitä. Tapaamisessa keskusteltiin nuorisoteatterikentän tilasta paikkakunnalla ja etsittiin mm. ratkaisuja harjoitustilojen puutteeseen. Tapaaminen lähti nuorten omasta aloitteesta ja nuoret vastasivat itse tapaamisen toteutuksesta. Tapaamisessa nuoret esittivät myös itse tekemänsä esityksen. Tämä kuvaa hyvin sitä, miten nuoret ovat laajentaneet omaehtoisen tekemisen kautta saatua kokemusta muihin yhteisöihin ja siten minusta toimii erinomaisena esimerkkinä sille, miten tärkeän harrastuksen kautta nuorille on herännyt kiinnostus toimia aktiivisesti yhteisen hyvän eteen.

9 LOPPUPÄÄTELMÄT JA KEHITTÄMISEHDOTUKSIA

Nuorten omaehtoinen teatteritoiminta on ainutlaatuista nuorista itsestään lähtevää taidetoimintaa. Nuoria ohjaa omaehtoisen toiminnan pariin vahva halu toteuttaa oman näköisiä projekteja, joiden aiheet porautuvat nuoria itseään koskettaviin teemoihin. Koska motivaatio tekemiseen on suuri, taiteen kautta avautuva oppimiskierre on väistämätön. Yhteisöllisen luonteensa vuoksi teatteri tarjoaa oivan pelikentän oppia monenlaisia taitoja liittyen mm. ryhmätyötaitoihin, vuorovaikutukseen sekä toisten asemaan asettumiseen.

Nuorten teatteri- ja taideharrastusten merkityksiä avaavia tutkimuksia ovat mm. vuoden 2009 Nuorisobarometri sekä *Myrsky* -hankkeen puitteissa tehdyt tutkimukset. Nuorisobarometrin mukaan tärkeimpiä syitä taiteiden harrastamiselle olivat, elämykset, ilo sekä onnistumisen kokemukset (Nuorisobarometri 2009, 39 – 65). Onnistumisen kokemukset etenkin teatteriesityksen valmistamisprosessissa voivat olla hyvin erikokoisia. Tärkeintä onkin se, että itse teatterin tekemisen prosessi tuottaa jatkuvasti, osittain myös huomaamatta, onnistumisen kokemuksia ja sitä kautta edistää oppimista. Niin Nuorisobarometrissä kuin *Myrsky* -hankkeen puitteissa tehdyssä tutkimuksessa käy selkeästi ilmi, että taiteen tekemiseen ajaa uusien tietojen ja taitojen oppiminen sekä yhteisöllisyys. *Myrsky* -hankkeelle tehdyssä tutkimuksessa huomion arvoista on myös se, millaisia vaikutuksia taideharrastuksilla on ylipäänsä nuorten hyvinvointiin. Taiteen tekeminen kannustavassa ja turvallisessa ilmapiirissä voi jopa ehkäistä syrjäytymistä. *Myrsky* -tutkimus osoitti myös millaisia vaikutuksia taideharrastuksella voi olla nuoren identiteettiin. Tutkimuksessa nuorten identiteetti muokkautui suhteessa taideharrastukseen etenkin kahdella ulottuvuudella. Ensinnä taideharrastuksen kautta tyytyväisyys, ilo sekä taito jäsentää ympäröivää maailmaa olivat lisääntyneet, toisaalta uudet yhteisölliset roolit sekä vuorovaikutus toisten kanssa olivat edesauttaneet uusiin sosiaalisiin tilanteisiin sopeutumista sekä luonut uusia ystävyyssuhteita. (Siivonen, Kotilainen & Suominen 2011, 13-133.)

Tutkimuskysymyksiini, mitä nuorten omaehtoinen tekeminen on ja mitä se nuorille

merkitsee, löytyi kiinnostavia vastauksia. Haastattelemieni nuorten vastauksista kävi ilmi, että omaehtoisen teatteriprojektin ryhmästä oli useassa tapauksessa muodostunut tiivis yhteisö. Ystävyyssuhteet muihin ryhmäläisiin olivat erittäin tiiviit. Nuoret pääsivät kasvamaan ja kehittymään itse luomassaan yhteisössä tavalla, joka on heille luonteva. Yhteisön kautta vahvistuu myös kokemus osallisuudesta. Osallisuudelle merkityksellistä on tunne kuulumisesta johonkin. Omaehtoisen teatteritoiminnan kautta nuoret ovat mahdollistaneet itselleen sekä muille ryhmässä olleille nuorille kokemuksen osallisuudesta taiteen keinoin. Rohkaiseva, turvallinen yhteisö ja kokemus kuulumisesta sellaiseen edesauttavat osallisuutta ylipäättäen. Helsingin Nuorisosiainkeskuksen kuvaaman mallin mukaisesti osallisuus muodostuu nuorten oman sisäisen prosessin kautta, nuoren ja lähiyhteisön prosessiin ja tätä kautta nuori saattaa kiinnostua vaikuttamaan myös yhteiskunnallisesti. (Anttila, Haapanen, Myyrä, Mönttinen & Parviainen 2012, 18-19). Osallisuus taiteen keinoin voi toteutua silloin, kun nuorelle annetaan välineitä toteuttaa itseään ja nuoren ilmaisua tuetaan ja nuori voi peilata kokemuksiaan vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tässä vuorovaikutussuhteessa tietoisuus ja rohkeus omista näkemyksistä kasvavat.

Kulttuurisella nuorisotyöllä pyritään edistämään nuorten kokonaisvaltaista kasvua, osallisuutta sekä lisäämään nuorten itsetuntemusta. Nuorten omaehtoisen teatteritoiminnan näkökulmasta kulttuurisella nuorisotyöllä on merkitystä erityisesti nonformaalina oppimisympäristönä. Yhteisöpedagogin ja muiden nuorten parissa toimivien kannalta kulttuurinen nuorisotyö ja nuorten omaehtoinen toiminta tarjoaa uudenlaisia haasteita. Mikä on ohjaajan rooli kulttuurisen nuorisotyön kontekstissa? Koska nuorisotyö tapahtuu pääasiassa nuoren vapaa-ajalla, ohjaamisen tulisi olla nuoria innostavaa, kannustavaa ja nuoren omia kiinnostuksen kohteita tukevaa. Omaehtoisen toiminnan näkökulmasta näen nuoren ohjaajan roolin mahdollistajana, kannustajana sekä toiminnan tukijana. Tämä opinnäytetyö on mielestäni mm. tästä syystä relevantti ammattialalle. Kulttuurisen nuorisotyön ja teatterin menetelmien avaaminen lisää ymmärrystä toiminnasta, sen merkityksistä nuorille ja voi siten toimia apuvälineenä toimintaa suunniteltaessa. Mielestäni on tärkeää, että erityisesti näinä epävarmoina aikoina nostetaan esiin esimerkkejä siitä, miten nuorten osallisuutta

voidaan tukea nuorten omia kiinnostuksen kohteita tukien. Tämä opinnäytetyö tuo mielestäni esiin myös sen miten moninainen Yhteisöpedagogin ammatti ja ammatillinen rooli voi olla ja miten omaa harrastuneisuutta ja kiinnostusta voi käyttää Yhteisöpedagogina hyödyksi.

Kuten haastattelemieni nuorten vastaukset osoittivat, nuorten omaehtoisen toiminnan mahdollistaa taustayhteisö. Olkoon se sitten kaupungin tai kunnan nuorisotoimi ja nuorisotyöntekijät tai paikallinen järjestö tai yhdistys. Nuorten omaehtoisen toiminnan tukeminen vaatii ohjaajalta tai taustataholta tietyn etäisyyden ottamista ja toisaalta herkkyyttä olla läsnä tarvittaessa. Taustatuki on erityisen tärkeää, sillä antamalla mahdollisimman hyvät puitteet nuorten omaehtoisen toiminnan toteutumiseksi annetaan nuorille rauha kokea toiminnasta saadut hyvät vaikutukset. Samalla tuetaan myös nuoren kokemusta suurempaan yhteisöön kuulumisesta. Nuorten omaehtoista toimintaa tulisi tukea juurikin siitä syystä, että omaehtoisen toiminnan kautta nuoret saavat konkreettisen kokemuksen siitä, millaista on kantaa ja ottaa vastuuta.

Nuorisoseurojen arvoihin ja strategiaan nojaten haastattelemieni nuorten vastaukset tuovat hyvin esiin sen, miten nuoret ovat omaksuneet nuorisoseuralaisuuden ja lähteneet omaehtoisesti omilla paikkakunnillaan kehittämään toimintaa sen suuntaisesti. Halutessaan Suomen Nuorisoseurat ry voisi kenties olla jollain tapaa uranuurtaja tässä asiassa. Nuorten omaehtoinen toiminta on jälleen yksi osoitus siitä, mitä osallisuus taiteen keinoin saa aikaan. Omaehtoista teatteritoimintaa tekevät nuoret ovat kasvaneet nuorisoseurojen toiminnan parissa ja lähteneet kehittämään toimintaa haluamaansa suuntaan silloin, kun he ovat kasvaneet ulos seuran varsinaisesta toiminnasta. Tätä kautta osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemukset ovat tuottaneet lisää osallisuutta, sillä osallisuuden kokemus on synnyttänyt halun kehittää omaa lähiympäristöään. Kulttuurisen nuorisotyön ja osallisuuden käsitteiden kirkastamisessa sekä työn merkityksessä nuorisotyön yhtenä osa-alueena on vielä tekemistä. Tämän kaltaisten esimerkkien valossa Nuorisoseurat voisi halutessaan toimia tiennäyttäjänä myös muille toimijoille.

Nuorten omaehtoisia projekteja voitaisiin nostaa paremmin esiin järjestön toiminnassa, jotta hyvät kokemukset ja käytännöt avautuisivat kaikkien nuorten käyttöön. Hyvät esimerkit voisivat rohkaista muitakin nuoria toimintaan. Tähän opinnäytetyöhön osallistuneet nuoret kertoivat toiminnastaan avoimesti ja innostuneesti. Kenties heitä voisi pyytää kertomaan omasta toiminnastaan muille tapahtumien yhteydessä. He voisivat olla innokkaita vetämään työpajoja muille tai kirjoittamaan julkaisuja Nuorisoseura-lehteen tai järjestön internetsivustoille. Heillä on nyt asiasta suurin asiantuntemus ja mielestäni tuon asiantuntijuuden voisi nostaa selkeämmin esiin. Heillä on omilta paikkakunniltaan tietoa mm. siitä missä teoksia voi harjoitella ja esittää ja keneen voi olla yhteydessä mahdollisen tuen tarpeessa. Nuorten omaehtoiselle toiminnalle tulisi myös luoda paremmin puitteita. Mahdollisuuksia käyttää harjoitus- ja esiintymistiloja tulisi lisätä sekä myös mahdollisuuksia tuoda teoksia julki. Haastatteluista kävi ilmi, että nuoret aikuiset usein kasvavat ulos oman paikkakuntansa nuorisoteatteriryhmästä ja harrastusryhmän puutteessa perustavat omia ryhmiään. Kenties jonkinlainen kartoitus olisi paikallaan siitä, minkälainen tarve nuorilla aikuisilla on edelleen harrastaa teatteria omassa ikäryhmässään ja millaisia puitteita ja mahdollisuuksia nuorilla on harrastaa teatteria varsinaisten nuorisoteatterivuosien jälkeenkin.

Eri tutkimusten avulla on pyritty saamaan runsaasti yleistettävissä olevaa tietoa taiteen ja teatteriharrastuksen vaikutuksista ihmisen hyvinvointiin ylipäätään. On hyvä muistaa, että taideharrastuksilla ei ole välittömästi autuaaksi tekeviä ominaisuuksia vaan tutkimuksissa osoitetut kokemukset ovat usein syntyneet pitkällisen toiminnan tuloksena. Teatteriharrastus ei välttämättä ole kaikille nuorille sopiva tai mieleinen tapa osallistua tai tuoda mielipiteitään julki. Tämän opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena oli tuoda esiin yksi tapa, jonka nuoret ovat oman äänensä esiintuomisväyläksi valinneet. Huoli nuorten osallisuuden kokemuksesta ja aktiivisesta kansalaisuudesta on turha silloin, kun nuorilla on riittävä tuki ja mahdollisuudet toteuttaa itseään omilla ehdoillaan niillä keinoin, jotka asian esiintuomiseen parhaiten sopivat.

10 LÄHTEET

Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä. PS – kustannus.

Anttila, Annikki; Haapanen, Sinikka; Myyrä, Reetta; Mönttinen, Pekka & Parviainen, Sari. Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen kulttuurisessa nuorisotyössä. Nuorisoasiainkeskus 2012. Helsinki. Viitattu 11.11.2013.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/85fb81804aeb262984ed8e7ee4141bc3/Nuorten+osallisuus.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=85fb81804aeb262984ed8e7ee4141bc3>

Anttila, Eeva 2011. Taiteen jälki. Taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä. Helsinki: Teatterikorkeakoulu.

Anttila, Pirkko 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi oy.

Anttila, Pirkko 2000. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. 3.painos. Hamina: Akatiimi oy.

Anttonen, Erja 2012. Visible to oneself and others- a youth work perspective to art and cultural education. HUMAK publications 5/2012. Viitattu 11.11.2013.

<http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/huma-nakyvaksi-itselle-ja-muille-anttonen.pdf>

Eskola, Jari 1997. Eläytymismenetelmäopas. Tampere: TAJU, Tampereen yliopiston julkaisut.

Karppinen, Seija, Ruokonen, Inkeri & Uusikylä, Kari 2009. Nuoret ja taide – ilolla ja innolla, uhmalla ja uholla. Helsinki: Finnlectura oy.

Kanerva, Pirjo & Viranko, Viivi 1997. Aplodeja etsijöille. Näkökulmia draamaan sekä taidekasvatuksena että opetusmenetelmänä. Laatusana Oy/ Äidinkielen opettajain liitto.

Koskenniemi, Pieta 2007. Osallistava teatteri Devising ja muita merkityksellisyyksiä. Opintokeskus Kansalaisfoorumi.

Laitinen, Matti & Nurmi, Kari E. 2004. Mitä tarkoitetaan aktiivisella kansalaisuudella? Viitattu 20.11.2013.

http://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/aktiivinen_kansalaisuus/mita_tarkoitetaan_aktiivisella_kansalaisuudella

Metsämuuronen, Jari 1995. Harrastukset ja omaehtoinen oppiminen. Sitoutuminen, motivaatio ja coping. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino oy.

Metsämuuronen, Jari 1997. Omaehtoinen oppiminen ja motiivistruktuurit. Opetushallitus.

Mönttinen, Pekka 2011. Kulttuurinen osallisuus nuorisotyössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Perustason ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Viitattu 11.11.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/30818/Pekka_Monttinen%20.pdf?sequence=1

Nuorisolaki. 2006. 27.1.2006/72. Finlex. Viitattu 11.11.2013.

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015.

Rentola, Kari 1993. Teatteri, taidemaailman virkeä vanhus. Teoksessa: Tie teatterii-
lmaisuun. Toim. Nurmi, Anne-Maarit. Helsinki: Teatterikorkeakoulun
täydennyskoulutuskeskus.

Rusanen, Soile 2002. Koin traagisia tragedioita. Yläasteen oppilaiden kokemuksia
ilmaisutaidon opiskelusta. Teatterikorkeakoulu, tanssi- ja teatteripedagogiikan laitos.
Akateeminen väitöskirja. Viitattu 11.11.2013.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/33786/Acta_Scenica_11.pdf?sequence=1

Saresa, Tuija 2002. Häivähdys kauneutta – taide suomalaisten arjessa. Helsinki:
Kansanvalistusseura.

Sava, Inkeri 1993. Taiteellinen oppimisprosessi. Teoksessa: Taiteen perusopetuksen
käsikirja. Toim. Porna Ismo & Väyrynen, Pirjo. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Sava, Inkeri 2004. Katsomme – näemmekö? Taideteollisen korkeakoulun
julkaisusarja B 81. Jyväskylä: PS-kustannus.

Siivonen, Katriina; Kotilainen, Sirkku & Suoninen, Annika 2011. Iloa ja voimaa elämään – nuorten taiteen tekemisen merkitykset Myrsky –hankkeessa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 44. Viitattu 11.11.2013.

Sinivuori, Timo 2002. Teatteriharrastuksen merkitys. Tampereen yliopisto, kasvatustieteenlaitos. Akateeminen väitöskirja.

Siurala, Lasse. Nuorisoasiainkeskus 2003. Nuorisotoimenjohtajan kirjoituksia. Helsinki.

Suomen Nuorisovaltuustojen liitto – Nuva ry 2013. Viitattu 27.11.2013. <http://www.nuva.fi/>

Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009. Opetusministeriö. Viitattu 11.11.2013.

http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri_2009.pdf

Tervonen, Jussi 2009. Jotos – polku osallisuuteen. Lasten ja nuorten osallisuuden käsikirja. Tampere: Tampereen kaupunki. Viitattu 28.11.2013. www.nuortentampere.fi/index.php/download_file/view/1017/450/

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry, Suomen Kuntaliitto 2013. Kunnallisen nuorisotyön tulevaisuusodotukset 2013. Viitattu 11.11.2013.

<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/2560>

Weber, Susanna 2012. Tytöt rockaa! Tapaustutkimus vaasalaisten tyttöjen käsityksistä bänditoiminnan merkityksistä. Tampereen yliopisto, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro-gradu - tutkielma. Viitattu 11.11.2013

<http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83498/gradu05857.pdf?sequence=1>

Myrsky - hanke: Viitattu 15.10.2013. <http://www.myrsky.info/> .

Suomen Nuorisoseurat ry: Viitattu 11.11.2013. www.nuorisoseurat.fi.

Suomen Nuorisoseurat ry: Nuorisoseurajärjestön strategia. Viitattu 11.11.2013. <http://www.nuorisoseurat.fi/nuorisoseurajarjeston-strategia-ja-kolmivuotisohjelma>

Suomen Nuorisoseurat ry: Nuorisoseurat 2020. Viitattu 11.11.2013.

<http://www.nuorisoseurat.fi/nuorisoseurajarjeston-strategia-ja-kolmivuotishjelma>

Nuori Kulttuuri Säätiö, toiminnanjohtajan blogi **a**:

Mäenpää, Panu, 27.9.2013 Äänenkäyttö johtaa äänen käyttöön! Viitattu 11.11.2013.

<http://nuorikulttuuri.fi/blogi/> :

Nuori Kulttuuri Säätiö, toiminnanjohtajan blogi **b**:

Mäenpää, Panu, 24.10.2013 Musta tuntuu ja mä toivon: Viitattu 11.11.2013.

<http://nuorikulttuuri.fi/blogi/> :

Nuori Kulttuuri Säätiö, toiminnanjohtajan blogi **c**: Viitattu 11.11.2013.

Mäenpää, Panu 28.10.2013 Kulttuurinen nuorisotyö - Say What?!

<http://nuorikulttuuri.fi/blogi/> :

JULKAISEMATON

Kaukinen, Ruut 2013. Opiskelijat taidelähtöistä ohjaustyöskentelyä toteuttamassa.

MIMO -hanke.

11 LIITTEET

11.1 Yhteenveto haastatelluista

Miehet: 2 haastateltua

Ikä: 21, 25

Naiset: 3 haastateltua

Ikä: 19,20,21

Ryhmäkoot:

Jyväskylä 14,

Venkoski 4

Kankaanpää 3

11.2 Teemahaastattelurunko

Teemat liittyvät harrastamisen motiiveihin, omaehtoisen oppimisen oppimisprosessiin, vuorovaikutukseen sekä teatterin tekemisen prosessiin.

Menetelmä:

Teemahaastattelu. Tiettyjen teemojen ympärille suunniteltuja avoimia kysymyksiä.

Haastatteluiden toteutus: Yksilöhaastatteluina puhelimitse

Haastattelun teemoittelua:

Haastattelun alkuun lämmittelyksi ja keskustelun avaamiseksi voisi pyytää omin sanoin kertomaan ryhmästä, millaisia projekteja he ovat tehneet, missä, millaisilla

resursseilla jne.

Taustakysymykset: Ikä, sukupuoli?, harrastuksen kesto

Mistä syystä lähditte toteuttamaan projektia itsenäisesti? /Mistä tuli innostus aloittaa omaehtoinen projekti?

- Miten projektit on saatettu alulle
- Miten olette edenneet
- Miten pitkään olette harjoitelleet
- miten esitys on muuttunut matkan varrella, esim. palautteen ansiosta

Motivaatio:

- Mikä saa sinut lähtemään treeneihin
- Mikä teatterin tekemisessä on erityisen palkitsevaa
- Minkä koet haasteelliseksi omaehtoisessa tekemisessä
- Mikä auttaa sinua kohtamaan mahdollisia vaikeuksia
- Miten teatteriharrastus on vaikuttanut arkielämään ja ihmissuhteisiin?

Ryhmätyö/ vuorovaikutus:

- Kertoisitko hieman taustatietoja ryhmästä, miten iso, miten kauan ollut yhdessä?
- Millaisena ryhmän jäsenenä näet itsesi
- Millaisia rooleja ryhmässä on? Miten vastuut jakautuu?

(Selvennykseksi: Rooleilla tässä yhteydessä tarkoitan sitä, että ottaako joku esim. enemmän vastuuta ohjauksesta, lämmittelyistä, onko joku/joitain jotka selkeästi pysyttelee taustalla)

- Mikä yhdessä tekemisessä on parasta
- miten ryhmä on muuttunut matkan varrella
- miten toimintaan sitoudutaan? Oletteko luoneet esim. yhteisiä ” sääntöjä” tms.
- Millaisilla tavoilla pidätte yllä ryhmähenkeä?
- Mikä tuottaa haasteita ryhmätyössä, ryhmähenkeen?

Oppimisprosessi:

- Mikä itsenäisessä tekemisessä on kaikkein parasta
- Minkälaisia taitoja teatterin tekemiseen tarvitaan?
- Mitä kaikkea koet oppineesi teatteriharrastuksessa?
- Miten opittua voisi hyödyntää muilla elämänaloilla
- oletko/oletteko hyödyntänyt oppimaasi muuhun elämään, miten
- Onko itsenäinen tekeminen muuttanut jollain tapaa käsitystäsi itsestäsi, millä tavalla?
- Miten käsityksesi muista ryhmäläisistä on muuttunut?
- Millaista palautetta olette saaneet muilta produktioistanne?
- Mitä haluaisit vielä saavuttaa, millaisen/millaisia projekteja tehdä?
- Mitkä aiheet ovat sinulle tärkeitä aiheita, joita haluat käsitellä teatterin keinoin?
- Missä koet, että sinulla/ryhmälläsi on puutteita, mitä haluaisitte vielä oppia teatterin tekemisestä
- Millaisia resursseja toivoisitte tuleville projekteille?
(Onko harjoitus - esitystiloista puutetta, miten tilannetta voisi parantaa?
Millainen tuki olisi kaikkein tärkein, onko se ammattimaista ohjausta, tapahtumia, jossa pääsee esiintymään? Mitä?)
- Millaista tukea toivoisitte omille projekteillenne?